

*Svoj braći i sestrama saradnicima kao i pretplatnicima
»Sokolića« želimo vesele božićne praznike i srećnu Novu
godinu. — Zdravo!*

Uredništvo »Sokolića«

Majcan Ivo, Senj:

Naraštaju, širi sokolsku ideju!

Mnogi uzor naraštajci i naraštajke, s kojima provedoh mnogo časova u našim vežbaonicama, obećavaju nam, da ćemo u budućnosti imati jaku fizičku i duhovnu silu moralno ispravnih i nacionalno svesnih armija sokolskog naraštaja, u koje su uprte oči naših ponajboljih Sokolova. Oni gledaju u vama našu budućnost: moć stvaranja i napredovanja. Oni veruju da je svaki vaš čin pobudan i praćen najlepšim mislima i nastojanjima oko podizanja sokolsko-jugoslovenske misli i učvršćivanja narodnog i državnog jedinstva. Ne dajte da se ta vera pretvori u varku, a nada da se raspline, već posvedočavajte i nadalje svojim nesebičnim radom, da ćete nastaviti delo oko potpunog oslobođenja i ujedinjenja svih Jugoslovena od Jadrana do Crnog Mora i od Dunava do Egeja. Pokažite da ćete biti vredni naslednici onih, koji prokrišće put sokolskoj misli, koji pobudiše u svakom našem ispravnom čoveku ponos da pripada velikom i silnom slovenskom plemenu.

Svaki u svome mestu, u svojoj okolini, treba da podiže sokolski duh, duh sloge, ljubavi i bratstva, a sve napade, koji su protiv nas upereni, da odvažno i sa samopregorom suzbija. Vi uvidate da sokolski redovi postaju brojčano sve čvršći, ali to nije dosta, s time ne smete biti zadovoljni, već morate poraditi da i ideološki ojačaju. Zato morate svakome novome bratu kazati cilj i zadatak Sokolsva, ali ujedno bi morao svaki od vas dovesti bar po jednoga novoga člana u naše redove, da se napoji iz neiscrpivog sokolskog vrela, kako bi mogao spreman stati u naše redove.

Uzmite u ruke, pretplatite se na »Sokolića« i pažljivo čitajte što vam donаша. Kušajte sastaviti koji kraći članak i pošaljite ga bratu uredniku, koji će vam dati saveta. — Radite svagde i uvek za sokolsku stvar i budite uvereni, da ćete biti time zadovoljni i onda, kada vam se to ne bi priznavalo, jer savest će vam biti čista, znajući da ste učinili za narodnu stvar koliko ste najviše mogli. Nagrade i slavu za to ne tražite, nagrada neka vam bude blagostanje naroda i saznanje, da ste radili na učvršćenju narodnog i državnog jedinstva.

KRALJEV ROĐENDAN. 17 o. m. slavili smo i 44 godišnjicu rođenja našeg junačkog i uzvišenog Kralja Aleksandra I. Ako se iko mogao tog dana srdačno da veseli i da zaželi našem dragom Kralju svu sreću i obilje zdravlja i dugog života, to smo bili mi, Sokoli. Što je dobar otac svojoj dobroj deci, to je On za sve nas. I mi Mu naraštajci, budući vode našega ujedinjenoga naroda, želimo tom zgođom sve najbolje i obilje svake sreće i božjeg blagoslova. Neka živi naš uzvišeni Kralj i njegov svetli Dom, na dobro i sreću čitave naše Otadžbine. Zdravol

Lepe reči div. generala br. Bogoljuba S. Ilića. Na oproštajnom večeru, koje je priredilo ljubljansko Sokolstvo gen. br. Bogoljubu S. Iliću, prigodom njegova odlaska iz Ljubljane, u dvorani Sokolskog društva Tabor u Ljubljani, upisao je ovaj poznati dobrotvor i propagator Sokolstva u spomen-knjigu Sokola I ove vrlo lepe i značajne reči: »Komandant dravske divizijske oblasti u Ljubljani, divizijski general Bogoljub S. Ilić opraštajući se sa Sokolima u Ljubljani uveren, da je Sokolstvo najzdravija ideja sadašnjosti, ideja budućnosti, ideja, koja najbolje odgovara duhu i osebinama svih Slovena. U slozi je spas! Samo sloga Slovene spasava, a prvi i najidealniji borci za mir, ljubav i slogu jesu Sokoli. Zdravo, zdravo, zdravo, braćo Sokoli!«

Ante Modrušan, Erdevik:

Rapallo

Prošlo je dvanaest godina, kako miljenice naše (Istra i Goriška) trpe zulum, kakav se ni u tursko doba ne pamti. Prođe dvanaest mučnih i krvavih godina u kojima braći našoj sve oduzeše. Sve ono, što čoveka čini čovekom. Oduzeše im pravdu i zakon, oduzeše im hram nauke, ali im srce ne mogu isčupati. Ne, ni puščanim pucnjima! I bolno i slomljeno srce njihovo kuca za vas, braćo, i oseća s vama! Kakvo bi li oduševljenje bilo, kad bi Učka i Snežnik, kad bi Gregorčičeva Soča videli crvene košulje. Ta oni ih poznaju, ta oni ih znadu! Danas ona teče u, čitavom svom toku žalosna. U planinama nije vesela ko mlada devojka. Ne, ona plače. Glasno gde se rađa, uzdiše teško, gde dolazi u zagrljaj plavog Jadrana. Sela, kud prolazi čute nemo! Ne pozdravlja ju vesela pesma naroda živosti, smeha i života! Čemu ju je natapala krv naša?

Ali divovi, što su se razišli sa Psoglavčeva Brda sastaće se opet i opet će Civeta i gradani Motovuna, Pule, Pazina biti vučići Velog Jože! Hoće, jer ih je galijat Ilija naučio kako se ljubi rodna gruda, kako se mora u slozi živeti! A tko će odoliti legijama Sokola, kad dođu na Psoglavčevo Brdo. I lukava će veštica morati napustiti svoju duplju, leglo zavisti, mržnje i pakosti! Otići će netragom. Selima našim opet će se oriti pesma naša, pesma snažnih milijona! Hoće, jer to nam priča sena Gortana, to nam priča sena Bidovca i drugova. Priča nam čiča Vujadin i Starina Novak.

O, kako će divno biti kada Jože uzme svoju silnu metlu i njome očisti sela i gradove našel

Nešto o sokolskom pozdravljanju i sokolskom znaku

Kod većine naraštajaca i naraštajki primetio sam jednu nemilu stvar, a to je: međusobno nepozdravljanje i nepozdravljanje starijih članova i članica. To pravi veoma loš utisak ne samo na jednog Sokola, nego i na jednog nesokola, koji to sa strane promatra.

Po sokolskim pravilima mlađi pozdravlja starijeg sa sokolskim pozdravom: »Zdravo!« To »zdravo« treba da se izgovori glasno, lepo, bratski, a ne hladno, tiho, poput nekog tuberkuloznog čoveka, koji sam sebe ne čuje. Šta znači to »zdravo«? U prvom redu, kada pozdraviš starijeg Sokola i Sokolicu sa »zdravo«, zaželiš im da budu zdravi, t. j. da ustraju u svome sokolskom radu. U isto vreme, taj pozdrav u sebi popuniš s drugim izrazom: »Zdravo« (brate! sestrol!), čime hoćeš da kažeš onome koga pozdravljaš: »Evo me, i ja sam Soko (Sokolica), ima nas stotine hiljada, i svi radimo za jednu istu, plemenitu stvar: za dobro Kralja, naroda, Otadžbine i Slovena.« To je, braćo i sestre, značenje toga sokolskog pozdrava »zdravo«.

A sada malo o sokolskom znaku. Sokolski znak je svetinja, koja se mora čuvati kao oči u glavi. On govori celom svetu da je onaj ili ona, koji ga nosi, pripadnik velike i nenadmašive sokolske deje. Pod sokolskim znakom ne sme se zalaziti na nepristojna mesta, ne sme se piti, kockati, svađati, jer su to sve poroci i jer to ne pristoji jednom Sokolu i Sokolici. Svaki naraštajac i svaka naraštajka dužni su prvi da pozdrave jednog člana ili članicu. Primetio sam da neke naraštajke, u nekim sokolskim društvima (čast izuzecima!), neće da pozdravljaju članove. To znači, da te naraštajke imaju u sebi jednu veliku dozu onoga negativnog »damskoga«, koje nalaže muškarcu da se duboko klanja i da dotičnoj ruku ljubi... Sokolice, braćo i sestre, ne smeju biti dame (u negativnom smislu!), jer ako Sokolice pođu tim putem, Sokolstvo će promašiti svoj cilj. Sokolstvo ne razlikuje muškarce od žena. U Sokolstvu muškarci i žene imaju ista prava i iste dužnosti. Muškarci odgajaju muškarce, a žene odgajaju žene, jednako, na sokolski način, u sokolskoj disciplini. A sokolska disciplina je dobrovoljna i istinska i bez nje se ne može zamisliti naš sokolski život. Ona nalaže svakom Sokolu i Sokolici, da u svakom času i na svakom mestu pokazuju da su sledbenici Sokolstva. Ona od njih traži da mlađi pozdravlja starijeg, bez obzira na spol, i da, pod cenu svoga života, ne iznevere svoj narod, Kralja i Otadžbinu.

Pokrajinski slet 1933 u Ljubljani. Na uspomenu 70-godišnjice osnutka prvog sokolskog društva u našoj zemlji, »Ljubljanskog Sokola« ili kako se onda imenovao »Južni Sokol«, odlučio je Savez Sokola kraljevine Jugoslavije da priredi pokrajinski slet u Ljubljani. Nije mogao lepše da zamisli naš sokolski savez nego kad je pristupio ostvarenju ove doista vredne i velike sokolske zamisli, da ovako vidnim načinom proslavi tu veliku godinu, kada je sokolsko seme palo na plodno tlo Južnih Slovena, otkuda se je snažno i naglo, uza sve smetnje i proganjanja neprijateljskih nam naroda, počelo širiti u sve krajeve, u sve predele, sve domove i staleže našeg jugoslovenskog naroda. Razni odbori za priredbu ovog sleta rade već punom snagom da on ispadne onako, kako to traži naša sokolska i narodna slovenska svest. Ovaj slet biće velika manifestacija čitavog našeg svesnog naroda od Triglava do Šar Planine i od Dunava do našeg plavog Jadrana. On će ispasti u mnogo lepšem obliku i mnogo jačoj snazi nego se je ispočetka mislilo. Slet je obavezan za sve župe u Dravskoj banovini (Ljubljana, Maribor, Kranj, Celje i Novo mesto) te za župe Zagreb, Karlovac i Varaždin. Osim toga učestvovalaće na sletu još i brojne naše ostale župe, a obećalo je učestvovanje

i Poljsko i Češkoslovačko Sokolstvo, tako, da će ovaj slet imati značaj jednog omanjeg sveslovenskog sleta.

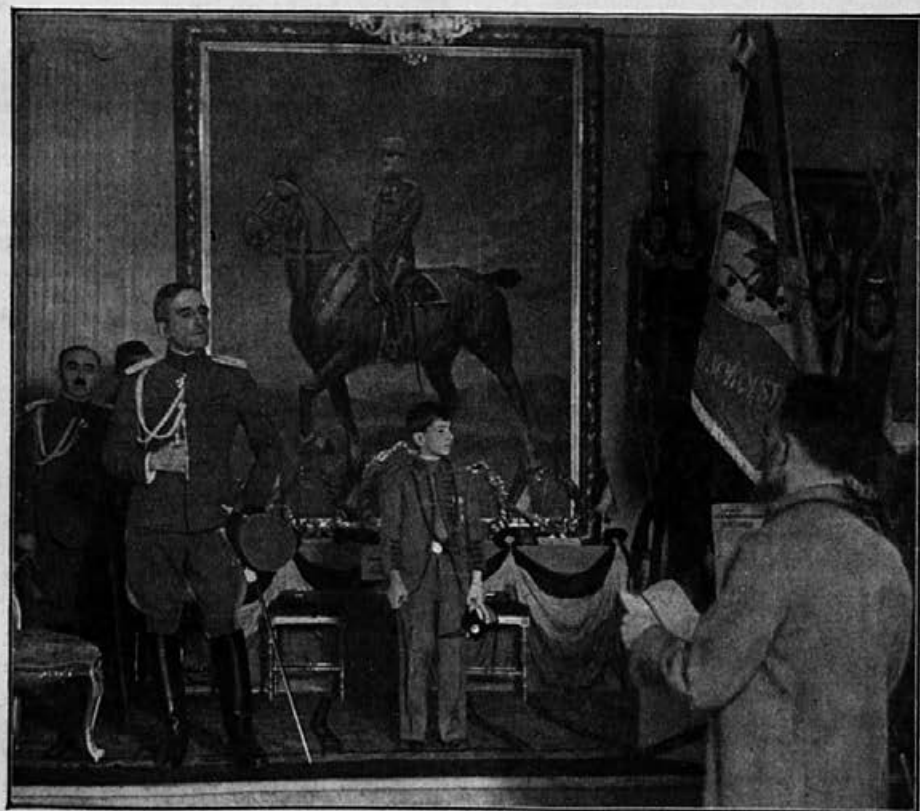
Za vreme sleta održavaće se i međusletska takmičenja našega Sokolstva i to u gotovo svim granama telesnouzgojnog vaspitanja.

Kao uvod u pokrajinski slet održaće se i smučarska takmičenja još meseca februara u kojem će uzeti učešća i Čehoslovaci i Poljaci. Budu li oni nastupili na tim smučarskim takmičenjima, a što možemo po svima predznacima gotovo sa sigurnošću ustvrditi, onda će se ta takmičenja vršiti pod imenom sveslovenskih.

Mi već sada upozoravamo naše vredne naraštajce, da se za ovaj slet dobro i svestrano pripreve, i da na njemu učestvuju u punom broju, svesni ponosni i spremni. (Kljé.)

Sokolska izložba

U nizu pothvata i priredaba, koje naše Sokolstvo u zadnje vreme poduzima i uspehom okončava, možemo s osobitim veseljem i ponosom uvrstiti među najuspešnije Sokolsku izložbu, koja je bila priređena u Oficirskom domu u Beogradu od 14 do 27 novembra o. g., koja je bila priređena na uspomenu 20 godišnjice balkanskog rata, 70 godišnjice osnutka prvog sokolskog društva u našoj zemlji i u čast 100 godišnjice rođenja dra Miroslava Tirša.

Nj. Vel. Kralj i Nj. Vis. Prestolonaslednik Petar za vreme govora I zam. starešine Saveza SKJ br. Gangla pri otvaranju Sokolske izložbe u Beogradu

Kakvu se je važnost podavalo ovoj jedinstvenoj priredbi, koja je prva svoje vrsti u našem jugoslovenskom Sokolstvu, vidi se pogotovo iz toga, što je Nj. Vel. Kralj Aleksandar lično prisustvovao i sam otvorio Sokolsku izložbu, a prisustvovao je također i Prestolonaslednik Petar, starešina Saveza Sokola kraljevine Jugoslavije, u sokolskoj odori. Otvorenju je prisustvovali starešinstvo Saveza, načelništvo, Tehnički odbor Saveza, Izvršni odbor, Prosvetni odbor, svi starešine župa i mnogi poznati sokolski radnici i prijatelji Sokolstva. Uz njih prisustvovali su još i pretstavnici naše vlade, stranih država, senatori, narodni poslanici, pretstavnici civilnih i vojnih vlasti, raznih nacionalnih organizacija i t. d.

Već na prvi pogled kad se stupi u veliku dvoranu Oficirskog doma, vidi se, da je Izložba priređena s mnogo volje i mnogo sokolskog truda i ukusa, da je njome upravljala iskusna i požrtvovna sokolska ruka. Uza svu prostranost Oficirskog doma sve je to ispunjeno najlepšim predmetima iz sokolskog života i sokolskog delovanja iz sviju grana našeg stremljenja. Svaki kutić, svaki prostor potpuno je bio iskorišćen.

Izložba se u glavnom delila u tri odeljenja: Kraljevo odeljenje, gde su izloženi svi oni predmeti, koje je Nj. Vel. Kralj darovao našem Sokolstvu (mnogo lepih zastava, velik broj venaca, Kraljev mač, razne povelje i dr.), odeljenje Saveznih oteka (prosvetni, tehnički, za telesno vaspitanje i t. d.) i na odeljenje sviju 25 sokolskih župa.

Ova je uspela Izložba pobudila u svima krugovima, a naročito u sokolskim, osobito zanimanje i divljenje. U njoj su bili izloženi svi spomenici našeg istrajnog i uzvišenog sokolskog rada od svojih početaka pred sedamdeset godina, pa do dana današnjega. Kolik rad, kolik samopregor, kolike žrtve! Sve je to nesalomiva sokolska volja, istinska ljubav za svoj narod i domovinu prelomila i stvorila nesrušiv spomenik naše nacionalne i državne slobode, koji se je u svoj svojoj svetlosti odražavao na ovoj Izložbi. Koliki je uspeh polučila ova Izložba najbolje se vidi iz broja onih tisuća i tisuća posetilaca, koji su obilazili ovu priredbu. Osobito je zapažen velik broj našeg naraštaja iz Beograda i iz unutrašnjosti, a također i škole iz Beograda i okolice, koje su s uživanjem promatrali izložbeni materijal, koji im najbolje tumači svu snagu i moralnu jačinu naše sokolske organizacije. I ova Izložba, koja je pokazala silan razmah i rad našeg Sokolstva neka bude potstrekom našem naraštaju da svojski i predano pristupi što jačem i svestranijem radu u našem Sokolstvu. Ono što su naši stariji kroz više desetleća gradili i stvarali neka nam bude putokazom u budućem našem radu, kojega treba da upotpunimo i usavršimo. Naraštaju, doskora će biti na tebi red da svojim radom premašiš starije, koji su svoju zadaću uvek časno vršili i izvršili. (Kljć.)

Alfons Margitić, Krasica:

Karlovo život

Lako mu je bilo pre deset godina! Imao je par zdravih i čilih konja i dvojica jaka kola, tek izašla iz kovačnice. Lakò je to onda bilo kad je danonice imao pune ruke posla i zarade. Omamljen time znao bi često misliti: zašto se ne bih ženio? — i pri tom bi zapucketao bičem u noć, da bi se konji kao prenuli iz sna i požurili tromer korake. Svakog bi dana zaradio 300 dinara i kad bi dobro sračunao, našao bi, da je najmanje polovica te svote njegova čista zarada. Pa zbilja, — zašto se on ne bi ženio? Jutrom bi mu majka, dok bi ga otpremala na posao, govorila s izvesnim strahom: »Pazi, Karlo, što radiš, tko zna kako nam još može da bude?« Karlo ne bi slušao majčine reči, već bi upregao konje, na brzu ruku vezao zavežljaj s ručkom na kola, koja su već čekala natovarena lesom, seo na svoje mesto i poterao konje da još pre podne stigne u bakarsku luku.

U ovako zdravim prilikama ženidba mu nije zadavala mnogo briga. Majka nije bila protivna Karlovoj ženidbi, jer je u njegovom zadovoljstvu videla i svoju sreću. No, uza sve to, nije ga prestajala opominjati, da pripazi što čini, da štedi za crne dane i da kuću odmah snabde najnužnijim stvarima. Karlo pak ne voljaše misliti unapred, nego je sav utonuo u novom životu, ne videvši pred sobom i oko sebe ništa. Bakarska luka, bez konkurence, cvala je danonice i primala dnevno po dve do tri stotine vozova lesa za sredozemne luke. Uporedo s njome cvala je i Karlova kuća, u kojoj je naskoro zaplakalo i prvo dete, a za nepune četiri godine Karlova se obitelj povećala s još troje mališana. A bakarska luka?... Ne radi!... Umesto nje dnevno dolaze na Sušak dugački vlakovi s lesom, koji prevažaju tuda kola nekog bogatog čoveka. Pokušao je i tamo da radi, ali mu zarada ne beše sigurna. Prošao bi katkada ceo dan, ceo tedan da nije zaradio ni par dinara. Deca rastu i jedu kod kuće suvi hleb ko kolače. Ne shvataju ona očev položaj, pa konačno i moraju jesti, jer je to prva životna potreba — a i odevati se moraju.

Teško je to, govorila bi mu majka tešeći ga. Ne smeš gubiti nadu, promeniće se sve i biće bolje! Upućivala bi ga gde će naći uposlenja, iako je u neku ruku bila uverena da će taj napor biti uzaludan.

Dani su prolazili, a zarade sve manje; život je postajao sve teži a ranijim uštedama naskoro će nestati svaki trag. Žena mu je trpela najviše. Ona je najočitije osećala muževu neuposlenost i dečji tek, koji uporedo s njima raste. Ceo bi dan šivala i krpila dečju odeću i radila na polju, da bi od suše i vremenskih nepogoda spasila nešto kukuruza i krompira. Znala je da je radnički život težak i nije očajavala pred onim, što je čeka. Bila je spremna snositi sve jade da barem decu podigne na noge. Nikad se nije bavila mišlju da bi jednog dana mogla podleći onim nezasitnim bakcilima sušice, koji su već dugo, postepeno i neprimetljivo, rastakali njeno telo. Slabila je iz dana u dan, ali je izbegavala da to sebi prizna i unatoč toga snosila sve kućne i poljske poslove s nekom lakoćom, svojstvenom samo dobrim majkama.

Radila je i radila dok je nisu jednog dana onesveščenu preneli ljudi s dvorišta na krevet, iz kojeg se više nije dizala. Lečnik je ustanovio teško stanje bolesnice i preporučio neke lekove, laganu i dobru hranu, čist krevet i rublje, udisanje svežeg zraka, odmor i dobru negu. A deca? Ona su vikala i vrzla se oko majčina kreveta, penjala se na nj i vukla majku za kose. Njoj treba odmora, to su deca čula pa ih je i otac često izbio radi buke, koju su dizali u majčinoj sobi.

Lečnik je dolazio skoro svakog dana bolesnici, uštrcavao joj razne injekcije pod kožu i odlazio, smijući se, kao da je stanje bolesnice najpovoljnije. Karlo je već prodao prvoća belca, da s tim novcem namiri troškove oko lečenja. To mu je bilo do tada najstrašniji čas u životu. Rastati se s omiljenom životinjom s kojom se toliko puta veseo vraćao svojoj obitelji nakon napornog dnevnog rada. Tog se dana nije nikome pokazao na oči.

Stanje se međutim bolesnice pogoršavalo iz dana u dan. Lečnik nije gubio nadu i redovno je dolazio svakog dana, nasmijan i obestan — i redovno je podnosio nove račune ne davši se smesti. Karlo je prodao i drugog konja, prodao i oba kola i drva što ih je navezao za zimu, a žena...? S prvim jesenskim kišama preobrazila se u kostur i umrla.

Pogreb se obavio na teret opštine »u ime Boga«, a svećenik besan što je morao obaviti pogrebne ceremonije besplatno, odbio je da pde u kuću po mrtvaca, kako su to običaji, nego je čekao u crkvi. Ovo je za Karla bilo teško iskušnje, jer se sećao, kako je on rado pomagao drugima. Sećao se kako je ovom istom svećeniku kod krštenja svoje dece plaćao više nego li je po običaju tražio.

Vraćao se s groblja pognute glave, a pred njime šepucala mu majka. Ni reči nisu progovorili, osim što je Karlo od časa do časa bacao pogled na četvero mališana, koji su skakutali oko njih, hvatali se i smejali, ne shvatajući od svega toga ništa.

Osveta

(Božićna priča.)

Ovo, što ću vam sada pričati, desilo se odavna.

U to doba, kada je bila moja baba živa, živeo je jedan silan i moćan Turčin, koji je dozledio celoj okolini. On je bio čuven sa svoje svireposti. Zvao se Nijazi bej. Njegovo je ime bilo poznato ne samo celoj okolini, nego čak i celom carstvu. Sa skromnima se vrlo rdavo ponašao: prezirao ih je i ubijao. Najviše je od njega patila nezaštićena raja, koju je on, s prezirom nazivao »kaurima«. On je gonio sirotu raju da mu radi angariju i da mu daje svoju zaradu, koju je krvavo stekao. Bez roptanja je raja snosila gorčinu i muke, što je rdavi Turčin za nju spremao. Raja je jedinu nadu imala u preblagoga Boga. Njemu je ona otpravljala svoju molitvu i njemu se samo molila. U njega je ona verovala...

Silni Nijazi bej, čiji su roditelji bili hrišćani, primili su Muhamedovu veru, da se samo izbave od turskoga gonjenja, a on je bio gori i od najgoreg Turčina.

U kući njegovih roditelja, ako i poturčeni, čuvali su dve ikone kao svetinju za njihovu kuću: »Rodenje Hristovo« i »Raspeće«. Otac i majka Nijazi beja su poštovali i čuvali ikone i uoči svake nedelje u praznika prižgali im kandilo.

Čim su umrli roditelji ovoga mladog poturice, on je naredio svojim ljudima da izgore ikone i da izbace njihovo kandilo. Zbog njegovog surovog ponašanja s nezaštićenom rajom, uskoro je dobio naziv bej.

U varoši, gde je živeo silni Nijazi bej, živeo je pošten i pobožan čovek — po imenu Aksentije. Čika Aksentije je imao jedinca sina — krasnog i ponosnog momka — Milena. Majka mu Melanija beše odavno umrla, te su on i njegov otac živeli zajedno.

Pošto je čika Aksentijev sin, lepi Milen, bio najbolji, najvredniji i najpametniji momak u celoj varoši, a nije bio sin silnoga i zlobnoga Nijazi beja, porodila se zavist kod ovoga zlikovca. Silni Nijazi bej odviše je nenavidao Milena, te naumio, da ga smakne s ovoga sveta. Što je namislio, to je i učinio.

Jednoga dana, kada je lepi Milen izlazio iz svoga dvorišta, surovo ga ovaj zlikovac i bez da mu nešto progovori izvadi svoj revolver i naperi ga u grudi lepoga Milena. Puška prasnu i lepi Milen pade na zemlju. Rana je bila smrtonosna.

Kad je Milenov otac čuo pucanj, izađe iz svoje kuće u dvorište i nađe svoga sina ogreznutog u krvi. Teško je bilo ocu. Njegova se duša rastužila. Zaspakao se nad mrtvim telom svoga sina, no nije mogao šta da radi. Nije šala, Nijazi bej, i to najsvirepiji Turčin!... Ukućani podigoše mrtvo telo lepog Milena.

Čika Aksentije video je da ne može više da živi u varoši, stoga on rasprodade sve svoje imanje i odide da živi u planinu, usamljenim svojim životom.

Prošlo je mnogo godina. On je ostareo.

Nikako nije mogao da zaboravi svoga lepog sina Milena.

Po jednóm strašnom zimnom i vetrovitom danu deda Aksentije je sedeo pokraj razbuhtale vatre u svojoj gorskoj kolibici, i nešto je razmišljao. Mislio je o svojoj ženi i o svome ljubljennomu sinu Milenu, koji je pao od ruku svirepoga i krvoločnoga Nijazi beja.

Napolju je bilo strašno. Bura se strahovito širila. Vetar je zviždao u dimnjaku. Šuštio je kao zmija, i odletao je s piskom ranjene ptice.

Smrklo se.

Badnje veče je bilo.

Sećao se starac kako su dočekivali badnje večer, kada su mu bili živi žena i njegov sin Milen. Suze mu navreše na oči. Podigao je oči na upaljeno kandilo pred ikonom Hristovog Rođenja i teško je uzdahnua.

Istovremeno sa žviždanjem vetra čuo je i urlikanje kurjaka, koje se sve više i više usiljavalo. Čuo je i očajan čovečji glas i zapomaganje... Skočio je deda Aksentije, zgrabio je pušku i kao strela izleteo napolje. Pustio je napred verne drugove — Murga i Šaru, koji su lajući otišli duboko u šumu...

Deda Aksentije na vreme je stigao. On je spazio jednoga mladića opkoljenog od četiriju gladnih kurjaka, koji su se spremali da se bace na ovoga mladića i da ga raskomadaju.

Deda Aksentije je tada opalio dva puta na gladne i nasrtljive kurjake, koji su se, čim su ugledali kućice, razbegli kuda ko je mogao...

Starac je stupio k mladiću. On je bio ni živ ni mrtav. Bled kao krpa. Deda Aksentije uvede mladića u svoju kolibu, zagreo ga je i predložio mu da legne u njegovu postelju.

Mladić je bio ganut gostoprimstvom ovoga starca.

— Deda, — reče on, — ja sam jedinač u oca; ja sam sin silnoga Nijazi beja... Moj će te otac bogato nagraditi za dobročinstvo, koji si ti meni učinio.

Starac uzdrhta. U njegovoj duši se probudi stara uspomena. Uzdahnua je. Oborio je glavu na svoje staračke grudi i ništa ne progovori...

Sutradan došao je i Nijazi bej. Došao je sa svojim vernim ljudima da traži svoga sina, koji je juče bio pošao u lov i nije se bio vratio.

— Oče, — reče njegov sin, — ovom starcu dugujem za moj život.

— Dobri i plemeniti čoveče, kaži šta hoćeš, ja sam moćan, ja ću ti ga dati... Ja sam silni Nijazi bej.

— Nisi moćniji od Onoga, koji se ove noći rodio, kada sam ti spasao tvoga sina! Ja sam već dobio svoju nagradu. Nekada si ti bez ikakvog uzroka ubio moga sina Milena. Ja sam danas osvetio njegovu smrt, pošto sam ga spasio od očite smrti.

Silni Nijazi bej pade na kolena pred ovim čestitim starcem, poljubio mu je ruke i noge, šaputeći ove reči:

— Od danas ću biti zaštitnik i pokrovitelj nezaštićene raje!...

Sa suznim očima i velikim uzbuđenjem je napustio ovoga starca...

I zaista, šta je silni Nijazi bej obećao, to je i učinio.

Nande Majnik, Predvor:

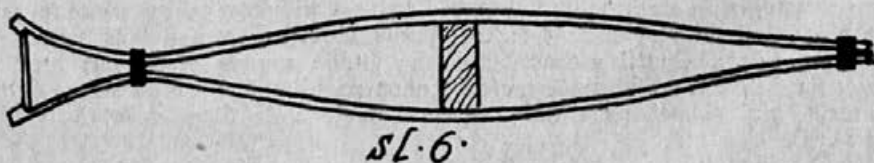
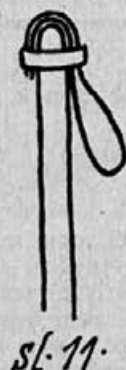
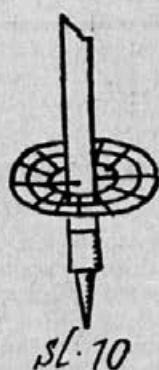
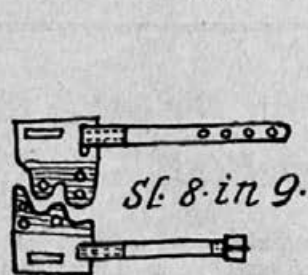
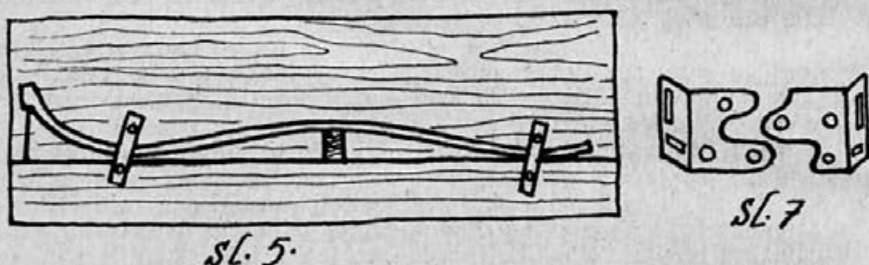
Kako napravimo smučke?

Smuča, posebno stremena, so drage, in marsikdo je v zadregi, kako bi prišel do njih. Vendar si lahko vsakdo nabavi smučke z ne prevelikimi stroški, zlasti velja to za naraščajnike, ki ne potrebujejo tako močnih stremen kakor odrasli.

Vsakdo ima gotovo znanca, pri katerem dobi primeren jesenov ali brezov les za nizko ceno, zlasti če ga gre iskati na kmete. Desko, ki jo misliš uporabiti za smuča, odžagaj tako dolgo da ti seže do konca prstov iztegnjene roke in jo pooblaj, da bo 20 cm široka in 3 do 4 cm debela. Nato jo prežagaj po dolžini na polovico. Sedaj začni obdelovati hrbtne ploskev. Najprimernejša in za izdelavo najlažja hrbtne ploskev je popolnoma ravna ali rahlo vzbokla (glej sliko 1 in 2). Tudi žlebič lahko napraviš sam s primernim obličem. Paziti moraš le, da bo žlebič raven. Širok naj bo 1 cm, globok pa 4 do 5 mm. 20 do 25 cm od konca zoži smuča v obliki sulice (oblika telemark, glej sl. 3), prav na koncu pa pusti 2 do 3 cm dolg, top rilček (glej sl. 4).

Smuči naj bodo široke pod stremenom 6 do 7 cm, pri krivini 8 do 9 cm in na koncu 7 do 8 cm. Robovi morajo biti živi. Najlepše jih napraviš, če zdrgneš drsno ploskev in strani smučk s steklom in steklenim papirjem. Smučke so narejene, treba jih je le še ukriviti. V ta namen denemo v kotel z vrelo vodo najprej en konec, potem pa še drugi konec smučke. Če nimaš dovolj velikega kotla, prekuhaj samo tisti konec, ki ga misliš ukriviti. Položi smučki drugo poleg druge na popolnoma ravno desko. 20 do 25 cm od rilčka in na koncu položi čeznji ozko letvo in jo na obeh straneh pribi k deski. V sredini podloži 8 do 10 cm visoko zagozdo, rilčke pa zagozdi približno 15 cm visoko. Lahko jih ukriviš tudi na ta način, da jih zvežeš ob krivini in na koncu s stremeni in potem zagozdiš. Pri tem pa moraš paziti, da se ne izvežijo, to je, da se ne upognejo na eno stran bolj kakor na drugo ali pa ena smučka več, druga manj. Čim dalje pustiš smučke zagozdene, tem trajnejše bodo krivine (glej sl. 5 in 6).

Sedaj še stremena. Vsak kovač ti odseka 4 kose 2 do 3 mm debelega železa v velikosti 6 x 6 cm. Priseka naj jih tako, da se vloži desni v levega, izvrta luknje za vijake in priseka robove. Zgoraj vseka 2 do 3 cm dolgo

zarezo za prstno stremenico, prav tako ob straneh za petno stremenico. Zgornje zareze so vodoravne, stranske pa skoraj navpične (sl. 7). Robove je treba popiliti, da ne režejo stremenic. Smučke deni na rob ravnila. Tam, kjer je ravnovesje, pritrdi kovinski del stremen z vijaki. Pritrdi jih tako, da se čevelj dobro zagozdi vanje.

Prstna stremenica drži v zgornjih zarezah čevelj čez oglavje. V stranski zarezi pa prišij dve petni stremenici, krajšo notranjo z luknjicami, daljšo zunanjo s kopčo (glej sl. 8 in 9). Lahko pa si tudi kupiš za nekaj dinarjev natezalce. Kadar pripriješ petno stremenico na čevelj, čevelj nekoliko prēvzdigni, da ga trdneje prime.

Še palice. Poišči v gozdu dve ne predebeli leskovi palici in jih prireži tako, da ti segajo do pazduhe. Kovač ti vkuje konice, 10—15 cm od tal prevrtaj palici, vtakni skozi vsako žebelj, ki ga ukriviš okrog obročka, vendar ne tako trdno, da bi obroček ne bil gibljiv (Obroček dobiš pri kakšnem starem zastoru.)

Za krpljice odreži primerne leskove šibe, jih še sveže nakolji v vitre, zvij v kolobar s premerom nekako 20 cm in zbij z drobnimi žeblički. Na obroček v sredini pritrdi ta kolobar z močnimi vrvicami ali pa z jermeni. Če so krpljice premehke, da se preveč vdajajo, jim vloži v sredo še en kolobar. 2—3 cm pod vrhom izvrtaj skozi palico luknjo, potegni skoznjo kakih 30 cm dolg jermen in ga zaveži. Če imaš pa prav tako dolg, nekaj centimetrov širok kos usnja na razpoalgo, ga pritrdi preko zgornjega konca palice v obliki petlje (glej sl. 10 in 11).

Rista Spasić, učitelj, Brus (Kopaonik):

Legenda o božiću

Žviždao je strašni severnjak. U dnu šume urlali su vuci. Bogati trgovac vraćao se iz varoši, gde je, s velikom mukom, prodao četiri velika teleta i dva praseta. Kod jedne raskrsnice u šumi zaustavi kola, da upali fenjer. Začudi se kad na tom mrazu začu plaćan glas:

— Dobri čoveće, smili se na sirotu majku i njeno malo dete!

I on oseti drhtavu ruku koja se beše uhvatila za njega, ali je on odgurnu, uzviknuvši, da on nema para da pomaže kojekakve skitnice. Ošinu konja i ode dalje. Kola odjuriše; sirotica osta. S druge strane šume naiđe jedna ljudska senka. To beše baćvar, koji je bio u varoši i zaradio šest groša. Sirotica zamoli i njega da se smiluje, a on joj reče:

I sâm sam siromah, ali večeras je badnje večē, pa treba svi da podelimo šta imamo. Evo, dajem ti tri groša, pola moje zarade!

— Bog će vam ih vratiti! — odgovori sirota i pođe dalje.

I treća senka naiđe jednom stazom. To beše stara žena, koja je nosila naramak drva na leđima. Dete njeno zaplaka od zime

— Oh, siroto malo dete, u ovo doba, po ovoj zimi! — reče stara žena i zapita siroticu kamo je pošla.

Sirotica zaplaka i reče da nema ni kuće, ni kućišta i da ne zna gde će noćas prenoćiti s malim detetom.

— Ne brini se — odgovori stara — imam ne daleko kolibicu, pa će biti mesta i za tebe. I ja sam sirota. Sad mi je čuvar šume dao flašu vina, a vodenićar komad hleba, pa ćemo večeras podeliti i nećeš biti gladna.

— Bog te blagoslovio, dobra žena, — reče sirota — sa zahvalnošću primam tvoju ponudu.

I udoše u kolibu, a stara naloži i vatru. Spremi večeru, te jedoše. Pošto podeliše večeru, stara isprića gošći, da je i sama sirota, pa s teškom mukom životari, a stara je za rad. Tešila je siroticu nadom u Bogu i reče njoj, da

legne u njen krevet, — a ona će u seosku crkvu da se moli Bogu, jer je badnje večē.

Kad se starica vrati iz crkve ugleda silan blesak u svojoj kolibi. Obučena sva u zlato, veselim pogledom gledala je sirotica; dete se smeškalo na nju, a oko njih kor anđela pevao je najlepše pesme. Ta sirotica beše sveta Bogorodica, a mali — Hristos.

Stara pade na kolena, a kad se podiže ne beše više tu žene s detetom. Peć koja je grejala malog Hrista beše pretvorena u zlato. Bogorodica je blagoslovila njenu kozu, koja te noći okoji dva mala jareta, kokošku, koja izleže puno pilića. Bogorodica ne htede zemaljskim blagom da bogati onu, koja je bila tako bogata dobrotom srca.

Sirota bačvar te noći umesto tri groša nađe pun džep zlatnika, a nemistivom trgovcu crče najlepša krava i polovina ovaca.

Milan Stefanović, Kreka:

Poslednja molitva

Tužno večē. Nebo mutno bez zvezda, a gusti oblaci dima dižu se iz tvorničkih dimnjaka i padaju nisko, nad ono nekoliko kuća što se nalaze u blizini. Tamo, malo podalje, nalazi se jedna mala i niška kućica; to je kuća njenih roditelja, a onaj rasvetljeni prozor, prozor je njene sobice, tu ona leži i mesecima boluje.

Iz daljine dopiru zvuci zvona i odjekuju tužno tišinom, pozivajući verne na molitvu. I ona, kao da čuje gde u daljini zvoni, sklapa lagano ruke i tiho šapće... moli, a oči joj se vlaže suzama.

Njeno devojačko telo nije više sveže kao nekada, klonulo je, lice je uvelo, nema nikakvog traga onom nekadašnjem rumenilu, oči upale u šupljine, a usne pomodrile.

I ona, kao da oseća da se sve primiče kraju, da se život gasi... još uvek moli, ali njenu molitvu ne čuje niko, njene reči ne razume niko, jer to je njena molitva i samo ona je znade.

Zvona su prestala davno pevati svoju pesmu, noć je spustila svoju tamnu i gustu koprenu, a tamo u daljini još vek se svetli jedan prozor... ona još moli.

A kada su prvi glasnici plave zore najavili dolazak novoga dana u njenoj sobici bilo je još uvek svetlo, ali njeno telo nije više osećalo bola. Ona je ležala mrtva s osmehom na usnama.

Smučanje in sokolski naraščaj

Morda nas le še par dni loči od pričetka one lepe dobe, ki bo zopet — kakor druga leta — vsa izpolnjena z »belo opojnostjo«, s smučanjem v krasni zimski naravi.

Snežinke se bodo na gosto usule iz potemnega neba, pokrile bodo gozd in polje, goro in ravnino in položile nanje ono mehko, snežno odejo, po kateri tako gladko, prijetno in sladko drčijo vitke smuči, da človeku srce zastaja od veselja. Zima, ona strašna zima, ki so jo naši dedje in tudi naši starši preživeli in presedeli za pečjo, tista zima je izgubila malone vso svojo ostrost in grozoto in nas danes mami, vabi in miče bolj ko vroči poletni dnevi, bolj ko veselje ter zabave, ki nam jih prinaša poletje.

Smučanje je ena najlepših in hkrati najbolj zdravih telovadnih panog. Zato jo moramo in moremo našemu sokolskemu naraščaju najtopleje priporočiti. Sai prinaša smučanje kot znatno in krepko ter vsestransko gibanje primerno dopolnitev k orodni in prosti telovadbi, ki ju morete pozimi izvajati po večini le v zaprtih telovadnicah. Tembolj se vam torej razgibljeta telo in duša v hladnem, čistem zimskem vzduhu, kjer vas močno, včasih premočno zimsko sonce pregreje in počrni in kjer vam pljuča na zalogo načrpajo nove, čiste hrane.

Vendar vas hočemo na tem mestu opozoriti na nekatere nujne nasvete, ki nam jih narekujejo skušnja in previdnost in ki jih mora zlasti naraščaj pri svojih smučarskih vežbah in izletih nujno upoštevati, ako noče čmeti od tega sporta več škode kot koristi in veselja.

Med največje nevarnosti, ki jim kaj lahko zapade mladina pri telovadbi in torej tudi pri smučanju, spada — pretiravanje, prenapenjanje sil do popolne izčrpanosti. S tem pretiravanjem pa so združene pogosto težke, da, neozdravljive bolezni kot posledica neprevidnosti in mladostne lahkomišelnosti. Ture, vežbe, izleti, ki jih delate in izvajate, morajo biti primerni vašim močem, vašim telesnim silam. V dobi med 14 in 18 letom, ko se telo

Bela opojnost ...

še razvija in mišice, zlasti pa srce, nimajo še one zrele moči kot pri doraslem in popolnoma razvitem mladeniču, je treba paziti na to, da bodo vaje, ki jih skušajte izvesti, vaši starosti in vašim močem primerne. Težko dihanje in viharno bitje srca vas bo vedno ostro opozarjalo, da ste najbrže že prekoračili mejo svojih telesnih sposobnosti in da srce in vse telo zahteva — počitka. Zlasti je treba podvojene in potrojene pazljivosti pri **tekma**h in prav posebno pri **treiranju** za tekme. **Tekme na velike razdalje** so za vašo starost neprimerne, pa tudi pri manjših razdaljah morate z **zmernim, postopnim** treningom privaditi pljuča in srce težkim preizkušnjam, ki jih nalagate svojim mladim silam. — Za svarilo naj vam zlasti služijo vsi oni neredki mladeniči vaših let, ko so si s pretiravanjem v sportnem udejstvovanju v zgodnjih letih pridobili **hude srčne hibe**, ki jim bodo za vse življenje

Smučar v gozdu

zabranile vsako, tudi zmerno udejstvovanje v sportu. Srce pa je **osrednji živec**, stroj, ki giblje, hrani in vzdržuje naše telo. Če ono odreče, smo starci v mladih letih in moramo dati slovo telovadbi in vsem lepotam, veselju in zabavam, ki so združene z njo. Zategadelj pazite na svoje srce kot na punčico svojega očesa!

Zima s svojimi naglimi vremenskimi spremembami zahteva izredne pozornosti glede obleke in zavarovanja proti mrazu. Ne oblačite se za smučarske izlete predebelo, pa tudi ne prelahko. In pomnite, da **med gibanjem** nikakor ni treba biti preveč oblečen. Ako je brezvetrno vreme, zadočuje srajca in sweater — ali samo bluza vrh srajce; če pa sije sonce in ni vetra, se mirno lahko gibljete v srajci iz flanele in hlačah, vse drugo pa brez skrbi zmašite v nahrbtnik. — Drugače pa je, kadar počivate; takrat se je treba krepko obleči: mirujoče telo se naglo in močno ohladi, ker mu gibanje in delo telesa ne dovaja in proizvaja toplote.

Med hojo, med smučanjem morate proti mrazu zaščititi le najbolj občutljive dele telesa: ušesa, prste na rokah in nogah. Dočim primerno udobna

obutev in tople volnene nogavice noge že zadostno varujejo mraza, je treba roke pri zelo nizki temperaturi (10—20° pod ničlo) zaščititi z **dvema** paroma rokavic, spodaj z volnenimi, a preko njih z neprodušnimi, širokimi, platnenimi rokavicami na dva prsta. Vedno je treba imeti s seboj vsaj 1 do 2 para rezervnih rokavic, kajti pri padanju v sneg (in kdo ne pada?) se rokavice najbolj zmočijo. — Na vsako turo mora vzeti smučar s seboj temne naočnike zoper neznošno bleščeče sonce, ki lahko povzroči hudo vnetje oči in celo več dni trajajočo slepoto. — Zoper silne sončne žarke zavarujemo **kožo** z mastnimi mazili, vazelinom in podobnimi sredstvi, ki jih dobite za malo denarja v vsaki lekarni in drogeriji. Zoper ozeblino se **takoj** zaščitimo s snegom, s katerim na vso moč drgnemo in taremo ozebli ud, prste, nos itd. To pa seveda **takoj**, v prvi sili. — Zoper hude ozeblino pa je seveda potrebna **takojšnja** zdravniška pomoč.

Tako smo vas, dragi mladeniči in mladenke, na kratko opozorili na glavne nevarnosti, ki so tesno združene z izvajanjem zimskega sporta sploh. Posebne opasnosti pa še groze onim, ki izlete pozimi na smučeh v visoko pogorje, morda celo za več dni. Tu pa naj vam velja naslednje načelo: Brez izvežbanega vodnika, ki ni samo dober smučar, temveč tudi do najmanjših podrobnosti pozna pokrajino, kamor vas vodi na izlete, nikarte nikdar ne

hodite v samotno visokogorsko zimsko naravo. Neštete so nevarnosti, ki v vaših letih groze tam gori. Zameti, nagla, kruta izprememba vremena, megle, težava v orientaciji in najnevarnejše: **plazovi!** Leto za letom uničujejo cele družbe izvežbanih smučarjev, ki niso uporabili vse previdnosti pri takih izletih. Brezkušenega vodnika torej nikoli v visoke gore pozimi!

S temi dobro mišljenimi in dobro premišljenimi nasveti vas pa seveda nikakor nisem hotel ostrašiti. Tudi vem, da nisem nikogar ostrašil. Samo opozorilo naj bi bile te vrstice naši živi in živahni, včasih prepodjetni mladini, ki v mladostni prešernosti in veseli volji včasih premalo računa z nasprotnimi silami, ki jih pošiljata v boj zoper smučarsko vojsko zima in mraz.

Zdaj pa na pot, draga mladina! Smuči, naše orodje in naše prijateljice, so namazane in oprtane, v nahrbtniku je steklenica toplega čaja in brašno, v srcu podjetnost in nestrpno pričakovanje, v duši hrepenenje po »beli opojnosti«. Na pot, ven izza peči in iz zatohle sobe na bele poljane, koder se pod nogami srebrno leskeče nežnomehka zimska preproga, koder zimsko sonce gori, greje in pripeka, koder sveži, mrzli zimski zrak preveva pljuča in naglo goni kri po žilah. Tam zunaj v snegu, pod zimskimi sončnimi žarki je doma zdravje in veselje; življenje, in cenena, čista radost.

Mehko drčijo smuči po snegu, urno, vedno hitreje brze po hrbtu navzdol. Pijano od naglice vriska srce, v naglih, spretnih kretnjah vladajo in krmarijo noge, drevje beži mimo nas, lasje vihrajo v vetru, mraz nam barva lica, sonce nas greje in boža, hej, kakšna radost! Kako lepo je življenje!

Lj. Mlakar, Ljubljana:

Pesnik Alojzij Gradnik — petdesetletnik

Alojzij Gradnik, potomec rodu Iv. Gradnika, voditelja kmetiškega upora na Tolminskem, se je rodil 3. VIII. 1882. l. v Medani na Goriškem. Gimnazijo je študiral v Gorici, pravo na Dunaju, nakar je bil sodnik na Primorskem. V začetku vojne so ga obdolžili veleizdaje in zaprli. Od l. 1920. je služboval v Beogradu pri ministrstvu za zunanje zadeve, l. 1922. je prišel kot sodni svetnik k deželnemu sodišču v Ljubljano, postal je sodnik beograjskega sodišča za zaščito države in je danes podpredsednik deželnega sodišča v Ljubljani.

Sedanja Julijska Benečija je dala našemu slovstvu mnogo znamenitih leposlovcev. Naj omenim samo Gregorčiča, Pagliaruzzija-Krilana, Šorlija, Preglja, Kraigherja, Lovrenčiča, Grudna, Bevka, zlasti pa Gradnika! Vsem tem je lastna vroča ljubezen do rodne grude in domačih krajev.

Gradnik spada h generaciji, ki se je uveljavljala, ko so zapadli epigonstvu vsi povprečni talenti, ko je bila moderna s Cankarjem in Župančičem splošno gospodujoča. Tedaj je mogla hoditi svoje poti samo močna osebnost. Gradnik je bil izkristaliziran, mož svoje duševne fiziognomije že ob svoji prvi knjigi pesmi, ki je sicer izšla šele l. 1916. Imenuje se Padajoče zvezde. Župančičeva ugodna ocena je mnogo pripomogla Gradnikovemu slovesu kot liriku. L. 1917. je O. Župančič v »Ljubljanskem zvonu« med drugim pohvalil Gradnikovo veliko disciplino v izrazu, njegovo ritmiko, resen patos, gorko sočutje, ko ga kljub vsem tem vrlinam ni omenil noben slovstvenik in so lažja imena plavala na površju. »Gradnik pa je hodil ves čas svoja samotna pota, išoč novih lepote in novega izražanja, dočim so drugi hrupeli po davno izvoženih cestah in bili češčeni. Sedaj šele se je odločil ter stopil pred javnost z zbirko...« Manj ugodno je to zbirko ocenil Izidor Cankar (v »Domu in svetu« l. 1917.), kjer čitamo: »V glavnem se ima, mislim, zahvaliti za svojo eksistenco aktualnim briškim, begunskim in podobnim

motivom; brez njih bi bila videti precej revne vsebine in ne dovolj potrebna.« Nato je Gradnik objavil l. 1922. knjigo *Pot bolesti*, ki prinaša poleg lirike tudi epski cikel Tolminski punt, kjer čtamo v Smrti Ivana Gradnika verz:

»Rajši v smrt, kot pod teh tujcev pete!«

Dr. I. Pregelj je istega leta v »Domu in svetu« zapisal: »Samo troje pesmi (Pesem vdove, Cerkno, Kje je vaš grob?) sem v novi Gradnikovi zbirki užil z jasnim občutjem ugodja. Vse druge so mi zagrenili predvsem oblikovni nedostatki, napake, ki jih bo moral Gradnik s temeljitim študijem modernih poetik sam iz sebe kot take občutiti, če hoče, da se mu sloves močnega slovenskega lirika ne razblini.«

Tretja zbirka *De profundis* iz l. 1926. je zopet popolnoma lirski. V njej se je n. pr. spomnil Ivana Endlicherja, dr. Tavčarja in njegove soproge, dr. Bog. Vošnjaka, je zapel pesem Ujedinjenje, opeval svobodo ter je kritikastrom v pesmi Nekaterim zabrusil:

»Kaj so vse vaši trhli argumenti?

Da so različne narodne strukture,
tradicije in pisma in kulture,
različni geografski momenti?

Vse vidite, ne vidite plamena
gorečih src in duš, da vera živa
ogreva vse in spaja in topi,
kar trdo je in tuje. Zid in stena
se zruši, meje ni, vse se preliva,
če Srd v Ljubezen se izpremeni.«

In kritika?

Fr. Vodnik je v »Domu in svetu« za l. 1927. ugovarjal pretiranemu proslavljanju Gradnika kot pesnika, češ, »Prav radi tega sem prepričan, da resnični ceni njegovega dela ni v prid, če ga estetski dilentantizem naše žurnalistične kritike postavlja ob bok — Prešernu!« Ferdo Kozak je pesniško zbirko v »Ljubljanskem zvonu« k. 1927.) deloma pohvalil. Tam čitamo med drugim: »Ustvarjajoča moč zbirke »De profundis« sicer ne dosega prve zbirke, pač pa visoko prekaša knjigo »Pot bolesti«, ki sem jo svojčas nazval prehodno knjigo v Gradnikovem pesniškem razvoju.«

Pri dr. Grafenauerju čitamo: »Gradnik se je učil v svojih prvih pesmih, obrazih iz narave, pri Murnu, tudi Gregorčičev, Jenkov vpliv se pojavlja tu in tam; a polagoma je našel samega sebe najbolj v »Motivih iz Brd« (od l. 1919. dalje), v »Motivih iz Istre« in v svojih pesmih iz vojne.« Kateri so torej glavni motivi Gradnikove lirike? V glavnem je on pesnik ljubezni, glasnik silne ljubezni, kakor jih je malo v slovenskem slovstvu. Prav lepo je opeval Brda in Istro, begunce in njih bedo, vojne in politične motive. »Pesmi, v katerih opeva Medano in druge kraje v Brdih, pesmi, ki so posvečene naši lepi deželi od Vipave tja do morja in furlanske ravnini, pesmi, ki opisujejo kmečke hiše in zoreče vinograde, oljke in tihe steze, usmerjene k daljnim, otožnolepim razgledom, pa veselice in spomine na mladost, so med najlepšimi v našem pesništvu.« (Borko.) Med njegovo čuvstveno liriko je precej refleksivne, kjer se je pesnik zanimal za človeške probleme, kjer nam izpoveduje svoj konflikt s človeško usodo in življenjem. Tupatam je bičal tudi naše zablode ter je izpovedal svojo vero v politično jugoslovanstvo.

Odličen je kot prevajalec. Prevajal je iz srbohrvaščine, francoščine, angleščine, Rabindranata Tagoro, Sem Benellija, iz ruščine, pokazal nam je v prevodu kitajsko liriko. Gradnikovo dosedanje literarno delovanje je hudo obsežno in pritiče mu mesto med prvimi našimi liriki. Samega sebe je označil v »Vprašanju«:

»Italsko solnce vtil si v moje žile:
kri faraonov in asiškega berača
in Aretina in Giordana Bruna.
In si dodal še mračni srd Peruna,
upornost sužnja, krutost osvajača,
in Črtomira kri in Bogomile.«

(De profundis.)

Skušal sem podati objektivno sliko, priznam pa, da ga cenim višje, zlasti njegove pokrajinske pesmi, ko nekateri kritiki, ki so se spotikali ob njegovih oblikah.

Gustav Strniša, Ljubljana:

Kokoš in vrabulja

Na dvorišču je pel petelin in klical sosedovega petelina na dvoboj. Oba sta bila junaka, obema se je svetilo perje in žareli rdeči roži, kakor žametni kroni, a oba sta tudi hotela vladati. Sosedov petelin je bil namreč preveč samoljuben in je hotel vladati tudi drugje, česar pa domači petelin ni dovolil.

Tedaj pa je domačin umolknil.

Sosedov petelin je malo počakal. Potem je pa smuknil skozi odtrgano desko v ograji na našo stran. Bil je prepričan, da je domačin šel na travnik z družino in bo lahko zdaj za ograjo sam pogospodoval.

Ko je pa skočil na tla, je zagledal pred seboj domačina in že sta si bila v laseh.

Stara koklja Kokodela je stala sredi dvorišča in zadovoljno kokodakala. Ko je opazila petelinji boj, so se ji oči zasvetile in že je hitela za hrbet domačina, da bi ga s krepkim kokodakanjem opogumljala pri njegovi borbi.

Ko je stala za petelinovim hrbtom, je prifrčala od nekod vrabulja in se pričela zgledovati in kregati:

»Sramota za ves ptičji rod! Tak dvoboj je nekaj nazadnjaškega! Tudi vrabci se včasih skavsajo, toda samo za šalo, do resnega boja ne pride nikoli.

Ta dva se pa pretepata na žive in mrtve. Tak dvoboj je nekaj zelo grdega in pohujšljivega! Kakšen vzgled ima mladina, ki ju gleda in opazuje!»

»Jaz pa bolj ljubim junaka, kakor strahopetca,« se je odrezala koklja.

»Ti stara prismođa! Ali te ni sram? Z eno nogo si že v grobu, pa se zabavaš s takimi neumnostmi!« je zakričala vrabulja.

»In tudi raje ga imam kakor tata in potepuha!« je spet pomembno pristavila koklja.

»O ti, stara neumna koklja! Ti boš očitala mojemu možu, da je strahopeten, pa še tat in potepuh!« je začivkala vrabulja.

»In ti si prav taka, da veš!« je zakričala koklja in šavsnila s kljunom po vrabulji, da je preplašena zakričala in takoj odletela. Šele na strehi se je oddehnila, pogledala premaganega sosedovega petelina, ki se je komaj z vlekel domov in spet zakričala:

»Čiv, čiv, čiv! Komaj je še živ! Tisti tvoj razbojnik ga je skoro usmrtil.«

»Prav mu je!« si je rekla stara koklja. »Zakaj pa hodi v tujo zemljo in si jemlje tuje pravice.« Toda to si je pač samo mislila, rekla pa ni ničesar, ker se ji je zdelo premalenkostno, da bi se še nadalje prerekala s potepinsko vrabuljo.

Še smo tu trdni...

(Nekaj misli ob 12-letnici Rapalla.)

Vsako leto se ponavlja ta žalostna obletnica, ki nas opominja naše dolžnosti do bratov in sester tam preko...

Dva sta to črna mejnika, eden na severu, drugi na jugu. Oba kažeta svetu svojo bol, oba režeta narodu v telo globoke rane. A treba jih bo zaceliti...

Bratci, kako je v vas...

Spomnil sem se nekega dogodka, ki vam bo pokazal, da še niso izgubljeni oni v robstvu, da so še naši.

Spomnil sem se že takrat, ko sem v poletju ob priliki svojega izleta po našem morju sedel na klopi na Trsatu in ko je moje oko potovalo ob obali Reke, Opatije... doli do Učke... a nazaj sem moral, nazaj iz naše zemlje k majki Božji na Trsat z molitvijo zanje...

Pripovedoval mi je to neki brat, ki je sam občutil pest tujca, in vse to videl...

»Šel sem preko,« je začel, da obiščem svoje znance, svoje ljudi, kraj... saj veste, kako je, če človek ne vidi dolgo doma...

Karabinjeri po ulicah, temne sence se plazijo ob hišah, da zvohunijo, da ulove novo žrtev.

Hitim, žalosten v srcu ob pogledu na tujca, ki se šopiri pri nas, a vesel, da vidim svoje prijatelje, brate...

Znana hiša se mi skoro smeji nasproti, da, tukaj je moj prijatelj Miro... gledam napis — — laški — spodaj naša beseda — —. Seveda ni bilo ne kraja, ne konca ob veselem snidenju... to in ono... govorilo pa se je le šepetaje... dečka, oba dijaka sta pa buljila v laško slovnico... a slovenska, domača beseda, princezna od nas, jim je razsvetlila lica in obraz, da sta žarela...

Pa me je zagrabil prijatelj in z nama sta odšla še dečka v neko sobico na podstrežje, kar nekam tajinstvena se mi je zdela ta sobica — — zaklenil je duri, napravil luč, tedaj pa mi je velel, da sedem.

In čudo, kaj sem videl?!... Moj prijatelj je vzel iz neke skrivne skrinje sokolski znak — ga pritrtil na prsa — njegova dečka pa sta, kot bi bil začaral, stala naenkrat pred menoj v sokolskem kroju — v rdeči srajčki in hlačkah... In komaj sem se zavedel, ali mogoče ne sanjam — že so vsi trije pred menoj izvajali sokolske vaje — — ena, dva, tri...

Gledal sem te bistre, žive oči obeh Sokoličev in oko mi je obstalo na orjaškem telesu brata Mirota...

Sokolski znak se mu je lesketal in solza v očeh mi je povedala vse...

Še so telovadili... in kakor so se oblekli, tako hitro so bili pred menoj zopet — ubogi sužnji lačme žejnega...

»Še vedno nisem prišel do besede,« je nadaljeval brat svojo dogodbo — »pa mi je povedal prijatelj Miro, da tu gori telovadijo vsak večer in zjutraj, da se krepe za enkrat, ko...«

Odšli smo mirno in tiho in nekam sveto smo zapustili skromno telovadnico... Dečka sta morala še v »balillo« — — v šoli jim je bila ukazana in šla sta, a v srcu sta bila — Sokoliča.

»Zapustil sem svojega prijatelja in oba bratca Sokoliča«, je končal, »in vem, da je takih telovadnic bilo še mnogo tam doli...«

Bratci in sestrice — iz tega lahko posnamete, kaj je naša svoboda. Zato izkoristite jo, zahajajte v sokolske telovadnice, krepite se v njih, da lko vas pokliče Istrski Veli Jože — in kralj Matjaž — boste poleteli z jato Sokolov-junačkov preko Nanosa in Karavank...

Viši ciljevi

U broju 8-9 ovogodišnjeg »Sokolića« pisao sam pod naslovom »Gajimo glumu« nekoliko reči o koristima i ciljevima pozorišnog diletantizma, odnosno pozorišne umetnosti.

Bogatstvo se neke nacije ogleda u izobilju materijalnih sredstava i sledstveno tome u lakom i ugodnom životu pripadnika te naciji. Nacionalna se svest ogleda u šticeњу nacionalnih, koliko materijalnih, toliko i kulturnih tekovina nekoga naroda. Kulturni je razvoj naroda posledičan obim gore spomenutim osebinama, s kojima je tako čvrsto povezan, da sa sigurnošću možemo reći, da bi pobijanje tih osebina značilo i pobijanje kulturne lestvice i bacila je na najniži stepen.

Viši ciljevi, bolje reći, oduševljena saradnja na polju nacionalne kulture, treba da su prvi poziv svakog Sokola i da im se dušom posveti, da bi na taj način pridoneo opštoj koristi i opštem blagostanju svojega naroda.

A kako da dostignemo te više ciljeve?

Nije, doduše, svako pozvan da im služi i da ih kao svoje čedo goji, ali i pored toga nije rečeno, da ne bi svaki Soko imao neku korisnu ulogu u tom kulturnom saradivanju i svojim trudom doprineo da se kulturna lestvica njegove sredine podigne, pa makar i za jedan jedini stepen.

Sokolska društva odnosno Sokoli, koji su najprisnije povezani našim nacionalnim životom i koji diljem čitave domovine vrše znatan, ako ne i najjači uticaj na opšti razvitak, prvi su pozvani da vode brigu o našoj nacionalnoj kulturi u širem značenju te reči. Toga radi, mora da je naša sveta dužnost da budno pazimo nad prosvetnim radom sredine u kojoj živimo. Inicijativa za bilo koje prosvetno saradivanje treba uvek da poteče iz sokolskih redova, uslovljena, razume se, sokolskim i opštečovečanskim idejama ljubavi i bratstva.

Da bi taj kulturni rad mogao zabeležiti dobre uspehe, potreban je pre svega savestan pokretač, koji se s ljubavlju posvećuje postavljenom zadatku. Taj se pokretač može baviti recimo glumom, slikarstvom, govorništvo, glazbom ili bilo kojom drugom umetnošću, po kojoj se meri stepen kulturnog razvoja jednog naroda.

Da bi glumac glumom; slikar organizovanjem slikarskih izložbi; govornik održavanjem predavanja i govora; glazbenik vodenjem glazbenih ili pevačkih društava i t. d. postigao željeni cilj, prvi je uslov tome saučesništvo ostale braće, koja ga svojim prisustvom, s odobravanjem i pomoću mora podržavati u radu i potstrekavati njegove lične ambicije u korist celine.

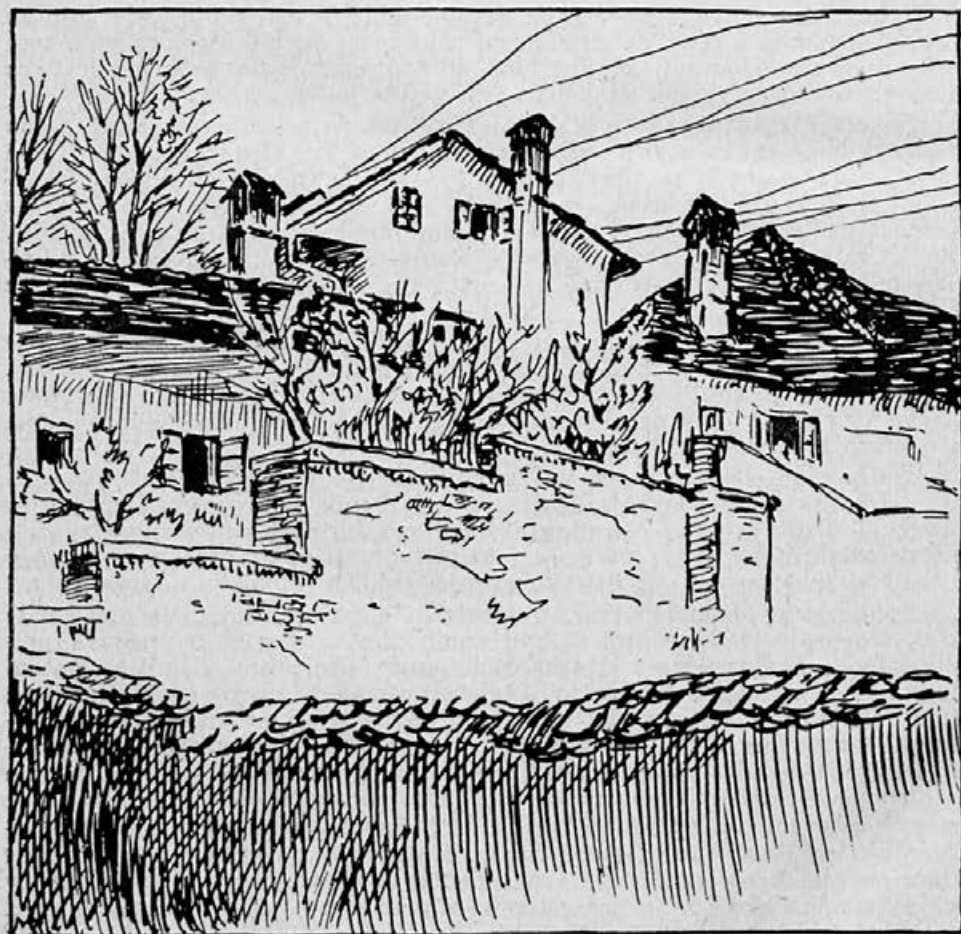
Svojim sam iskustvom mogao zabeležiti mnoge i mnoge slučajeve, gde je upravo nedostatak ove svesti kod samih članova sokolskih društava, uništio mnoga hvalevredna i korisna nastojanja neke braće, koji su potom potpunoma izostali u pasivnom iščekivanju nekog novog preduzimačkog duha, ali, koji je nažalost bio osuđen i osujećen nemarnošću i nerazumevanjem ostale braće još pre vremena. Mogao sam također zabeležiti slučajeve, koji jasno ukazuju zavidnost mnogih na sposobnosti pojedinca, i, koja je otrovna zavidnost potpunoma onemogućila prosvetno delovanje onih, koji su prvi pozvani, da svojim duhom i svojom spremom urežu znak prosvetćivanja u sredinu u kojoj se kreću. Je li moguć rad jednog tako izabranog brata na bilo kome polju rada, ako mu se ne posveti pažnja koju njegov rad zaslužuje i ako svojim prisustvom ne podupremo preduzimljive duhove, o kojima ovisi prosvetna razina Sokolstva, a po njoj i čitav naš narod?

U vezi s time, što sam gore spomenuo, dužnost je svakoga Sokola, da svojim prisustvom i svojom saradnjom podupre svakog Sokola preduzimača, kao i to, da se ovakvome preduzimaču svi ostali dadu u službu (svojevoljno),

stvarajući time jednu jaku družinu, koja će uspevati u međusobnom radu. Ne mislim time reći, da bi čitava ta družina morala aktivno saradivati. To ne, ali je potrebno da svojim interesovanjem podržavaju u radu preduzimljivu braću, posećivajući sve njihove priredbe i posvećujući, za svoje bolje, što je više moguće ljubavi i vremena njihovom radu. Jer kako n. pr. može jedan sposoban i dobar govornik predavati o nekoj temi, ako nema slušača?! Kako može jedan glazbenik priređivati koncerte, ako ga ljudi ne bi posećivali; kako će slikar prirediti izložbu, ako se niko neće zanimati za njegove tvorevine?! U tom, eto, leži onaj nesmisao, koji u najvećem delu sprečava nečiji razvitak.

Sakupimo se, braćo, u jako kolo i dajmo reč onima, koji imaju smelosti i spreme da nas povedu k nekom cilju. Poduprimo ih svojim snagama i ljubavlju za njihove duševne ambicije, dozvolivši im da nas povedu putem, koji je najbliži i najplodonosniji, k prosvetnom višku, a koji u nama u tajnosti živi i ruje. Rušimo tminu, jer je svetlost bolji i sigurniji voda, koji poznaje samo jednu istinu — a to je savršenstvo.

Nije sramota ne biti prosvetčen i savršen, sramota je ne prosvetčivati se i ne težiti za duševnim savršenstvom!

Motiv s predmestja

Ciril Crha — načelnik

(Odlomek sokolskega romana. Prevel iz češčine br. dr. B. Mihalič)

Da, bratje, za plemenitostjo in lepoto je stremeti Sokolu; zato ni telovadba sokolska, pa naj stoji tudi na najvišji stopnji, če nima na sebi pečata plemenitosti. Srce ni sokolsko, četudi ga odeva še tako rdeča srajca, kadar skriva v sebi nizka, sirova čuvstva, kakor niso usta sokolska, četudi tisočkrat na dan pravijo »Nazdar«, ako izgovarjajo prostaške besede, niti ni pesem sokolska, če jo vpijemo z robotim glasom kakor v beznici.

Dobro torej, mi porečete, kje pa ostane domovinska ljubezen, v kateri naj Sokol prednjači? Glej, glej, Crha! Sedaj smo te ujeli na zmoti.

Niste me, bratje! Le v besedo ste mi segli!

Že enkrat sem Vam povedal, da pijanec ne pozna ljubezni do domovine in naroda, in čim bolj je kdo pokvarjen, tem manj ima tega čuta.

Nasprotno, kolikor plemenitejši je kdo, toliko bolj vroče ljubi svojo domovino. To dokazuje zgodovina. Komensky — Rousseau — Goethe — vsi najodličnejši duhovi so goreče nosili svojo domovino v srcih. Tedaj: Pot k plemenitosti je pot ljubezni do naroda. Zakaj pa je torej Tyrš proglašal ta gesla? Zato, bratje, da bi oni, ki z izobrazbo niso pridobili toliko smisla, da bi samostojno mogli stremeti za duševno plemenitostjo, imeli to pot olajšano. Zato, bratje, primite se teh gesel in ravnajte se po njih v življenju; čim pa boste dospeli z njihovo pomočjo do duševne plemenitosti, boste začutili tudi dih sreče in blagoslavljali njega, ki nas je priklical v življenje, a to je naš mili brat dr. Miroslav Tyrš.« —

V.

Avgusta imajo Trhovščani prošenje. Res, imeniten dan. Marsikdo se ga veseli. Starejši žegnjanjske gosi, mladina plesa, najmlajšim pa gre po glavi vrtiljak. Imeniten dan!

Crha se ga morda edini ni veselil, da, bal se ga je celo. Je že vedel, zakaj.

»Dva dni bo muzika! Dva dni,« je razmišljal in kar stresel se je, ko se je spomnil te vreščice godbe, o kateri je bil prepričan, da s svojimi globokimi basi in piskavimi klarineti, ki jih ne krijejo nikaki srednji glasovi, vzbuja le sirove strasti.

Da, Crha je bil v globini duše prepričan, da to hreščice — mta-mta — naravnost izziva k brezstidnosti, a pri klarinetovem »titi tididi — —« je sam nekoč začutil močno poželenje, da bi zakričal in treščil steklenico ob tla. Kaj pa še bratje! Zato ga je skrbelo, zato je bil nemiren. Radi tega je takoj mislil na to in prigovarjal bratom, naj se zavedajo, da vlada v domovini uboštvo, naj ne zapravljajo, sploh pa, da so imeli letos zabav že dovolj. Župni zlet, izleti in dvakrat na teden telovadba. Če pa na vsak način hočejo razsipati, naj gredo z njim v Tabor, kjer sploh še niso bili, da jih je lahko radi tega sram. Toda bratje so le raztreseno prikimali, ne da bi soglašali ali ugovarjali.

»Ko bi vsj eden —« si je mislil Crha, »drugič gotovo ne bi bil več sam, pa še tega ne! Niti eden!« in slabe volje je krenil v gostilno, v nadi, da vsaj tu koga pregovori, a sem sploh niso prišli. Namenoma ne.

Vedeli so, da govori Crha resnico, a brani se, če se moreš! Starši, prijatelji, sosedje, vsak bi se obregnil ob nje. Očitati bi jim, da so pokvarjeno mlado pokolenje, no in končno, saj to menda ni tako veliko zlo?

Tudi Crha je nekaj časa tako mislil, a v ponedeljek zjutraj je bil še bolj prejšnjega mnenja.

Skozi mestece je šla hreščice godba, za njo pa poslednji gostje. Tako jih je vodila za zadnji groš. Med njimi so bili Tonda Mareh, Karel Štit in Marčal. Kakor vsi so se tudi oni držali objeti okoli vratu in vriskajoč poskakovali po taktu godbe kakor opice. Zvečer pa se je Tonda izmazal.

Crha jih je pozval v zbor k telovadbi, a Tonda je dal sporočiti, da izstopi. Štit in Marčal tudi nista prišla.

Čeprav je že mnogo odpustil, mnogo požrl in večkrat, četudi je bil on sam užaljen, dotičnika še pomiril, je bil tokrat vendar ogorčen. »Ko bi vsaj prišli,« je rekel, a ni jih bilo, kakor da bi bili oni užaljeni. Začel je izgubljeni vero v svoje poslanstvo in tožil je:

»Kажem, govorim, sam prvi z lastnimi rokami primem povsod za delo — kaj sem se že s tem orodjem trudil, vsak čas ga je treba vleči na podstrežje — a na koncu mi muzika vse pokvari.

Morda si celo mislijo, da sem nor!

Jaz gonim vedno: domovina — narod — sovražnik, oni pa: dekleta, moda, muzika.

Tako malenkostna se mi dozdeva ta moja briga za te Frančke, Vaške in Mateje, da se mi včasih zazdi kar smešno. Vedno jih je treba le miriti, iskati, prositi — ne, telovadbe pa ne pustim. Ravnal bi sam proti sebi. Tudi načelnistvu se ne odpovem, morda vzdržim vsaj telovadbo, a menil se ne bom več za te teličke. Premalenkostno mi je že. Šel bom včasih v Prago, ne tako kakor prej, ko je še živel Ada, a poiskal bom spet Vaška Malino. On me bo uvedel v višji svet. Hodil bom v gledališče, na koncerte in se seznanil z ljudmi višjih stremiljenj.« Šel je takoj prihodnjo nedeljo.

Popoldne Vašek ni utegnil, zato je hodil Crha sam po Pragi.

Srečen, da je spet enkrat brez skrbi, je hotel s polno paro zajadrati v praško življenje: veselo si poživžgavajoč je hodil po ulicah, kakor so hodili drugi ljudje. Ko je opazil, da je moda nositi hlače tudi ob lepem vremenu zavihane, si jih je še sam zavihal.

Ob enajstih je šel na glavno šetališče — na »Ferdinandko«.

Brzo je shvatil namen tega pohajanja in kakor pravi »lev korza« je delal, kakor je videl pri drugih. Prebadal je s pogledom lepe obraze, da je imel kar steklene oči, mladim se je navihano smehljajal, a srednjim je mežikal z očmi.

Tako je prehodil ulico enkrat, dvakrat, a v tretje so Crho že začele noge boleti; od utrujenosti iztreznjen je prišel godrnjati:

— »Kaj sem zato prišel v Prago? Saj sem kakor blazen! Zijam v tuje ljudi in — grem rajši na obed,« se je odločil in šel.

Po obedu se je sešel z Vaškom v kavarni. Poklepetala sta in se nasmejala, nato pa šla na koncert.

Crha se je ves zamaknil v godbo, Vašku pa je kar naprej begal pogled na desno in levo. Kar prime Crho za rokav:

»Glej, glej! To je miss Konwellova. Bajna krasotica. Strašno bogata. Pri ševčiku igra gosli. Tu je vse zaverovano v njo. Posebno eden, neki profesor iz Vinogradov, poglej, tistile! Plavolasec! To je grozno, kako je v njo zateleban.« —

Crha je raztreseno pogledal tja, nato se je zopet obrnil in poslušal godbo: Vašek pa ves čas ni delal drugega, kakor da je nepretrgoma vzklikal, kaj je zopet videl od tega bajnega oboževanja.

Po koncertu se je hotel Crha domeniti, kam še pojdeta, toda Vašek ga je že vlekkel s seboj in venomer nervozno silil: »Pojdi, pojdi! To je bajno!« Crha je torej šel in z njima cel kup elegantnih gizdalinov.

Svrha tega pohoda pa je bila, da so silili za ono Angležinjo; čim se je, ali nameoma ali slučajno, ozrla, so vsi mahoma zapičili oči v njo, a nekateri pogumnejši so jo kedaj pa kedaj prehiteli, jo pustili tako mimo sebe in pri tem poncvili svoj imenitni manevar z očmi.

Crha je delal vse z njimi, a nagloma se je spomnil, kaj bi bilo, ko bi srečal »župnega«. Takoj je videl pred seboj župni vaditeljski zbor z vsemi znanimi tovariši, kako si beležijo naloge župnega načelnika, in se docela iztreznil.

»Vašek, oprosti! Jaz ne grem dalje! Če hočeš z menoj na kolodvor, pojdi! Dalje pa ne grem niti korak!«

»Pojdi vendar z nami! To je baj—«

»Ne, Vašek! Nič ni bajnega! Neumno je to! Vse skupaj je glupost!«

»Toda Cyril —«

»Nazdar, Vašek! Pisal ti bom zopet! Nazdar!« in že je tekel proč.

(Dalje prih.)

Kralj Matjaž

Mladinska pravljica igra v treh dejanjih

TRETJE DEJANJE.

Dvorana v sokolskem domu. Na desni vrata kot vhod in izhod. Na levi eno ali dve okni. V ozadju v sredi kateder kakor v učilnici. Za katedrom stol in za njim do stene še nekoliko praznega prostora. Nad katedrom na steni slika kralja Matjaža, ki je zgoraj in ob straneh okrašena s podolgovatim vencem iz zelenega rastlinstva in pisanega cvetja. V venec so zgoraj in na straneh zataknjene narodne zastavice. Pod sliko sta v zid napol zabita dva žeblja za Matjažev meč. Na levi strani stoji pri oknu ali med oknoma, ako sta dva, 2 m 30 cm visoka in 1 m 50 cm široka španska stena iz rjavkastega platna z barvastimi okraski, izdelanimi po mladih ženskih rokah. Španska stena stoji vzporedno z zadnjo steno in se z levim koncem naslanja na stransko steno. Platneno zagrinjalo je zgoraj nabrano na žico in se more skup zdrgniti na levo in na desno.

Prvi prizor.

Brambič, Gabron, Ciril, dve deklici in Milan.

Brambič (v salonski obleki, stoji na stolu na desni Matjaževe slike, drži v roki kladivo in potolče z njim zadnji žebelj v vencu na tej strani slike).

Gabron, Ciril (prvi v sokolski, drugi v navadni obleki, stojita na levi strani katedra in gledata Brambičevo delo).

Milan, deklici (v narodnih kmetskih oblekah, stoje na desni strani katedra in tudi gledajo Brambiča).

Brambič (stopi s stola na tla, položi kladivo na kateder, nato pa stopi bolj nazaj od slike pred kateder in gleda sliko na zadnji steni).

Drugi (stopijo k njemu in gledajo kakor on kvišku na okrašeno steno).

Ciril (pa med tem odnese in postavi stol, na katerem je stal učitelj, za špansko steno in stopi zopet nazaj k drugim).

Brambič: Kajne, kako bo vse to lep in ličen okras te dvorane, ki jo bomo uporabljali za poučna predavanja, zborovanja, gledališke predstave in razne društvene kakor tudi ljudske veselice.

Gabron: Res, res, vse je tako lično in okusno, da se človek, ki ima čut in smisel za lepoto, kar ne more kmalu nagledati tega stenskega okrasa. In vse to je izum in delo naših mladih ljudi, kar je še posebno važno.

Brambič: In kako so naše šolske deklice pridno in spretno spletale takele vence za okrasitev notranjih prostorov in za razne vnanje okrasitve. Odkar so Sokoličice, so še bolj marljive, kakor čebelice, ker rade delajo tudi zvečer in ponoči, ko morajo čebelice že počivati.

Milan: Tudi mi mladi Sokoliči smo bili pridni. Nabrali smo v gozdih in drugod zelenega rastlinstva in cvetja ter ga nanosili domov vaškim deklicam. Jaz sem pa še posebej delal zastavice iz barvastega papirja, ki sem ga dobil doma v prodajalni.

Brambič: Res ste bili pridni tudi fantiči Sokoliči, med njimi posebno ti. To ti moram pohvalno priznati.

Ciril: Škoda, da bodo sveži venčki kmalu oveneli in izgubili svojo sedanjo lepoto! Kaj pa potem storimo? Ali jih nadomestimo z drugimi?

Brambič: Da! Toda ne s takimi kakor so ti, ampak z drugačnimi trajnimi iz umetnih papirnatih lističev in cvetic. Odslej se bomo tukaj učili tudi takega dela. Tu spodaj pod sliko pa pripnemo na zid še Matjažev meč, ki ga nam semkaj prinese njegov lastnik Borkovič še danes pred otvoritvijo tega sokolskega doma.

Milan: Te slavnosti se bo gotovo udeležilo mnogo ljudi od blizu in daleč.

Brambič: O, seveda, seveda, saj bo ta slavnost nekaj izrednega. Naš društveni dom je zgrajen iz darov kralja Matjaža in kaj takega se do zdaj še ni prigodilo nikjer drugje med Slovenci!...

Ciril: Kako bi neki jaz nastopil zunaj pri slavnosti? Ali kot vaški pastirček s psičkom Čuvajem in s svetiljko na poti h kralju Matjažu v današnji noči pred enim letom ali kot slikar ali kot Sokolič?

Brambič: Na to vprašanje ti pa res ne vem dati hitrega odgovora. Stori, naš vrli Ciril, kakor se tebi zazdi bolj prav! Saj si sam dovolj bistroumen in iznajdljiv v takih zadevah.

Deklica: Medve pa se hočeva še nekoliko pripraviti in preizkusiti za naš skupni nastop. Zato se greva domov preobleč.

Brambič: Le, le storita tako, da bo vam šlo bolj gladko!

Deklica: Milan, idi še ti domov z nama! Tudi za vas Sokoliče bo najbrž koristno, ako se še nekoliko povežbete pred nastopom.

Milan (ji prikima): Imaš prav, naša skrbna tovarišica! Zato res grem kar precej z vama od tod.

Vsi trije: Zdravo, zdravo, gospod učitelj! (Se obrnejo na desno in odhajajo skozi vrata).

Brambič (pogleda za njimi): Zdravo in na svidenje!

Borkovič (v sokolski obleki, ta hip vstopi od desne, v roki pa nese v zavojni papir zavit meč tako, da se ne pozna, kaj prinaša).

Drugi prizor.

Brambič, Gabron, Ciril, Borkovič.

Borkovič (se prikloni in dvigne desnico v pozdrav): Na zdar! Pozdravljeni, moji dragi bratje!

Drugi (se obrnejo proti njemu in se mu priklonijo z glavami): Zdravo, zdravo! Živio, brat Borkovič!

Brambič (stopi k njemu in mu stisne roko): O, o, si že tukaj, naš velečislani korenjaški brat in največji dobrotnik našega Sokola! Dobrodošel! Kajne, prinesel si nam Matjažev meč, da ga pripnemo tu na steno pod Matjaževo sliko kot velepomembno okrasno dopolnilo v tej dvorani.

Borkovič (potegne meč iz papirnatega zavoja in ga izroči Brambiču): Na, tu ga imaš in razpolagaj z njim danes in jutri do konca slavnosti!

Brambič: Hvala, najlepša hvala, prijatelj (Prime za meč z obema rokama, se dvigne z njim na stol za katedrom, položi meč vodoravno na žeblija pod sliko, stopi nazaj k Borkoviču in se obrne proti zadnji steni): No, Borkovič, kako ti je všeč stenski okras nad mečem?

Borkovič (gleda sliko): Krasno! Jako lično in primerno! Samo še mnogo premalo za tako veliko steno!

Brambič: Res je. To smo že tudi mi opazili. Zato pa okrasimo steno še z drugimi primernimi zgodovinskimi slikami, ki so že zasnovane, toda za izdelavo vseh bo potreboval naš mladi slikar še precej časa. V prvi vrsti prideta na vsako stran k Matjažu dve posebno pomembni sliki. Ena bo kazala Cirila kot Travnarjevega pastirčka s psičkom čuvajem in svetiljko na poti h kralju Matjažu, a na drugi sliki boš upodobljen ti z Matjaževim mečem čez ramo in z njegovim darilom v cekarju na poti domov od kralja Matjaža.

Borkovič (se nasmehne in pokima z glavo): Dobro! Ti dve naslednji sliki bosta res jako primerni za okras te sokolske dvorane. Saj sva prav midva s Cirilom vam pripomogla do Matjaževih darov in drugih potrebnih sredstev, s katerimi ste sezidali tukaj v vasi tak veličasten in krasen sokolski dom, kakršnega nimajo Sokoli še nikjer drugje v Sloveniji. In zdaj se pripravljate na otvoritev tega doma.

Brambič: Da! A obenem z otvoritvijo odkrijemo tudi spomenik kralja Matjaža na pročelju doma in proslavimo obletnico prvih pogovorov in priprav za ustanovitev našega sokolskega društva zunaj pri kresnem ognju. Zaslužila sta pa tudi vidva, da še vama tu postavimo podoben kamenit spomenik, kakršnega ima kralj Matjaž.

Borkovič: Videl sem tisto pokrito sivo kopico na pročelju in sem si takoj mislil, da je v njej skrit Matjažev spomenik. Nad njim se pa sveti mogočni zlati napis: Sokolski dom kralja Matjaža. Ta napis je tudi v kras in ponos veličastni društveni stavbi in sem bil jako veselo iznenaden, ko sem ga zagledal.

Gabron: Najsijajnejši in najznamenitejši vnanji okras te stavbe pa bo kameniti Matjažev kip. Ta, ta te bo šele veselo iznenadil s svojo umetniško krasoto, ko pade zagrinjalo z njega.

Borkovič: Res, radoveden sem, kakšen je. Ali bi mi ne mogla že zdaj povedati, v kakem položaju kaže Matjaža njegova kamenita podoba?

Brambič: Matjaž sedi še pri svoji mizi, a je popolnoma prebujen in pomlajen. Brado ima odstriženo in je še ovita okrog mizne noge. Po obrazu je lepo obrit, le pod nosom ima krepke in kratke brke in je močno podoben našemu sedanjemu vladarju. Na mizi mu leži odprta knjiga, on pa z dvignjeno glavo zamišljen gleda v daljavo, z levico drži gol meč čez ramo, desnico pa ima stisnjeno v pest in se naslanja z njo na knjigo. Ta kip je sklesal iz našega kamna najboljši ljubljanski kipar.

Borkovič: Tako torej! Prav dobro in s čuvstvom pomembnosti je zamišljen in izgotovljen kameniti Matjažev kip zunaj. Izvrstna je pa tudi ta slika s kraljem Matjažem. Prav takega sva s Cirilom našla v njegovi skalnati podzemeljski dvorani. Kateri naš umetnik jo je vendar pogodil tako izborno?

Brambič (pokaže na Cirila): Poglej ga! Ta je tisti naš odlični najnovejši umetnik! Videl je Matjaža in zato ga je tudi tako dobro pogodil, da bi tega ne mogel storiti noben drug slikar.

Borkovič (se začudi): Kaj, kaj, ali je to mogoče? Da je Ciril, neznamen vaški pastirček še pred enim letom, sedaj že tak izboren slikar! Tega ne morem verjeti.

Gabron: Pa je vendar vse, kar si zdaj slišal o njem, čista resnica! O tem pa se tudi lahko takoj prepričaš na lastne oči. Pokaži mu, Ciril!

Ciril: Haha! Veseli me in mi je le v čast, če se mu vse to zdi tako čudno in neverjetno. Zdaj mu pa pokažem, kaj znam, in potem bo menda verjel. (Stopi za špansko steno, kjer ima na slikarskem stojalu napol dovršeno sliko in poleg nje belo površno haljo, kakor tudi vse druge slikarske potrebščine. Hitro sname haljo z žeblja na zidu, jo obleče in začne sliko dalje izdelovati.) (Dalje.)

Proste vežbe za muški naraštaj

na I. pokrajinskem sletu Sokola kraljevine Jugoslavije u Ljubljani 1933.

Sastavio: Vrhovec Alojzij.

Vežbe se izvode u četveroredima. Između vežbača četvoricâ rastojanje i otstojanje srednjeg rastupa. Rastup u dubinu vrše vežbači za vreme stupanja završavanjem nastupa. Za međuigrec istrajati je vežbačima u stavu »mirno!«

Takt: $\frac{1}{4}$.

Rastup.

- I 1 $\frac{1}{2}$ obrat nalevo na peti leve i prstima desne u stav zanožni desnom — levom kroz predručenje uzručiti (brzo!), dlan unutra, i sp.*
 - 2 privlačenjem desne stav spetni — levom kroz predručenje (posle okretna) pruručiti, hrbat van,
 - 3 2 vežbač:** odručiti levom, hrbat gore; 3 vežbač: odručiti desnom, hrbat gore (šaku treba položiti na rame suvežbača),
 - 4 izdržaj.
- II 1 2 vežbač: stav iskoračni levom napred i ponešto van (rukama izdržaj),
- 3 vežbač: stav iskoračni desnom napred i ponešto van (rukama izdržaj),
- 1 vežbač: iskoračni stav levom na mestu i ponešto van,
- 4 vežbač: isto obrnuto i sp.:
- 2 2 vežbač: iskoračni stav desnom napred i ponešto unutra,
- 3 vežbač: iskoračni stav levom napred i ponešto unutra,
- 1 vežbač: iskoračni stav desnom na mestu i ponešto unutra,
- 4 vežbač: isto obrnuto i sp.:
- 3 2 vežbač: iskoračni stav levom napred i ponešto van,
- 3 vežbač: iskoračni stav desnom napred i ponešto van,
- 1 vežbač: iskoračni stav levom na mestu i ponešto van,
- 4 vežbač: isto obrnuto i sp.:

Vaje se izvajaju v četverostopih. Med telovadci istega četverostopa: srednji razstop (v širino), med četverostopi: srednji razstop (v globino). Razstop v globino vzamejo telovadci med pohodom ob zaključevanju nastopa. V medigrah vztrajajo telovadci v pozoru.

Takt: $\frac{1}{4}$.

Razstop.

- I. 1. $\frac{1}{2}$ obrat v levo na peti leve in prstih desne v stojo zanožno z desno — z levo skozi predročenje vzročiti (hitro!), dlan not in sp.*
 2. s prisunom z desno stoja spetna — z levo skozi predročenje (po obratu) priručiti, hrbet ven,
 3. 2. telovadec:** odročiti z levo, hrbet gor, 3. telovadec odročiti z desno, hrbet gor (roko je položiti na rame sotelovadca),
 4. drža,
- II. 1. 2. telovadec: stoja izstopna naprej z levo in nekoliko ven (z rokama drža),
3. telovadec: stoja izstopna naprej z desno in nekoliko ven (z rokama drža),
1. telovadec: stoja izstopna na mestu z levo in nekoliko ven,
4. telovadec: isto, samo v nasprotno stran in sp.:
2. 2. telovadec: stoja izstopna naprej z desno in nekoliko not,
3. telovadec: stoja izstopna naprej z levo in nekoliko not,
1. telovadec: stoja izstopna na mestu z desno in nekoliko not,
4. telovadec: isto, samo v nasprotno stran in sp.:
3. 2. telovadec: stoja izstopna naprej z levo in nekoliko ven,
3. telovadec: stoja izstopna naprej z desno in nekoliko ven,
1. telovadec: stoja izstopna na mestu z levo in nekoliko ven,
4. telovadec: isto, samo v nasprotno stran in sp.:

* »i sp.: znači kraticu za »i spojeno«.

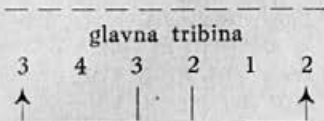
** Vežbači su odbrojani od desnoga krila k levomu na 1, 2, 3, 4.

* »in sp.«: je kratica za »in spojeno«.

** Telovadci so odšteti od desnega krila proti levomu na 1, 2, 3, 4.

- 4 2 i 1 vežbač: privlačenjem desne stav spetni,
3 i 4 vežbač: privlačenjem leve stav spetni.

(Vežbači svakoga četveroreda dolaze time opet čelom proti glavnoj tribini.)

- III 1 3 vežbač: stav iskoračni levom strance,
2 vežbač: stav iskoračni desnom strance,
1 i 4 vežbač: nogama izdržaj; svi: odročiti, hrbti gor,
- 2 3 vežbač: privlačenjem desne } stav spetni —
2 vežbač: privlačenjem leve } rukama izdržaj,
- 3 3 vežbač: stav iskoračni levom strance
2 vežbač: stav iskoračni desnom strance
1 vežbač: umereni stav iskoračni levom strance } na značku,
- 4 vežbač: umereni stav iskoračni desnom strance
- 4 3 i 1 vežbač: privlačenjem desne stav spetni } rukama sve,
2 i 4 vežbač: privlačenjem leve stav spetni } jednako izdržaj.

- IV 1 2 3 izdržaj,
4 pruručiti sa pljeskom, hrbat van.

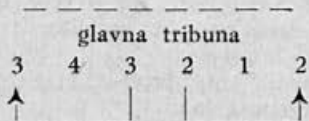
Posle ovog rastupa sledi odmah bez počivke:

I sastav.

- I 1 Uzručiti desnom, dlan napred (brzo i s naglaskom!) i sp.:
2 pruručiti, hrbat van (zbog spojivosti razmeroma polaganije!),
3 uzručiti levom, dlan napred (brzo i s naglaskom!) i sp.:
4 pruručiti, hrbat napred.
- II 1 Uzručiti (obema), dlanovi napred (brzo i s naglaskom!) i sp.:
2 zgrčiti pruručno, pesti, dlanovi napred,
»in«: započeti:

4. 2. in 1. telovadec: s prisunom z desno, 3. in 4. telovadec: s prisunom z levo stoja spetna.

(Telovadci vsakega četverostopa pridejo s tem zopet s čelom proti glavni tribuni.)

- III. 1. 3. telovadec: stoja izstopna z levo v stran,
2. telovadec: stoja izstopna z desno v stran,
1. in 4. telovadec: z nogama drža; vsi: odročiti, hrbti gor,
2. 3. telovadec: s prisunom desne } stoja spetna —
2. telovadec: s prisunom leve } z rokama drža,
3. 3. telovadec: stoja izstopna z levo v stran
2. telovadec: stoja izstopna z desno v stran
1. telovadec: zmerna stoja izstopna z levo v stran } na značko,
4. telovadec: zmerna stoja izstopna z desno v stran
4. 3. in 1. telovadec: s prisunom z desno stoja spetna } z rokama še vedno drža,
2. in 4. telovadec: s prisunom z levo stoja spetna

- IV. 1. 2., 3. drža,
4. pruručiti s tleskom, hrbet ven.

Vaja se nadaljuje takoj, brez odmora ali premora po razstopu.

I. sestava.

- I. 1. vzročiti z desno, dlan spred (hitro in s poudarkom!) in sp.:
2. pruručiti, hrbet ven (radi spojenosti razmeroma počasneje!),
3. vzročiti z levo, dlan spred (hitro in s poudarkom!) in sp.:
4. pruručiti, hrbet spred.
- II. 1. vzročiti (z obema lehtmi), dlan spred (hitro in s poudarkom!) in sp.:
2. skrčiti pruručno, pesti, dlani spred,
»in«: začeti:

- 3 čučanj — pretklon (veliki) — sunuti napred (ruke ovesno prema zemlji, koju dotiču dlanovima) i sp.:
- 4 usprav i usklon — odručiti, hrpti gore.
- III 1 »je«: sagnuti (pesnice pred rame nima!), hrpti gore i sp.:
- »dan«: priručiti sagnuto, hrpti van i sp.:
- 2 sunuti gore, hrpti van — odnožiti levom i sp.:
- 3 ispad nalevo — pretklon — kroz odručenje predručiti (ruke ovesno prema zemlji, koju dotiču prstima), hrpti van, pogled napred,
- 4 izdržaj.
- IV 1 Dići se na levoj do $\frac{3}{4}$ čučnja i usklon — zasuk trupa (za 90°) na desno (trup i noge u ravnoj crti) — odručiti desnom (krepko i s naglasikom!), pest, dlan napred, pogled na dlan desne pesti; odručiti levom $\frac{3}{4}$ dole (zbog otklona smeru leva ruka ovesno prema zemlji, šaka se upire o levo koleno, malim prstom napred, hrbat gore, palac van) i sp.:
- 2 čučanj odnožno desnom — pretklon — otsuk trupa (za 90°) nalevo — predručiti, pesti otvoriti, hrpti van, (ruke ovesno prema zemlji, koju dotiču prstima), pogled napred,
- »ie«: započeti:
- 3 usprav desnom u stav odnožni levom — usklon — odručiti, hrpti gore,
- 4 izdržaj.
- V 1 »je«: privlačenjem leve stav spetni — sagnuti (šake pred ramenima), hrpti gore i sp.:
- »dan«: priručiti sagnuto, hrpti van i sp.:
- 2 sunuti gore, hrpti van — odnožiti desnom i sp.:
- 3 ispad nadesno — pretklon — kroz odručenje predručiti, hrpti van (ruke ovesno prema zemlji, koju dotiču prstima), pogled napred,
- 4 izdržaj.
- VI 1 = IV 1 obrnuto,
2 = IV 2 obrnuto,
3 = IV 3 obrnuto,
4 izdržaj.
- VII 1 Privlačenjem desne stav spetni — kroz priručenje predručiti gore, uskloniti, dlanovi napred,
3. čep, predklon (globoki) — suniti naprej (lehti navpično in se z dlanmi dotaknejo tal) in sp.:
4. vzravnavava in vzklon — odročiti, hrpti gor,
- III. 1. »e«: upogniti (roki pred ramo!), hrpti gor in sp.:
- »na«: priručiti upognjeno, hrpti ven in sp.:
2. suniti gor, hrpti ven — odnožiti z levo in sp.:
3. izpad na levo, predklon — skozi odručenje predročiti (radi predklona smeru lehti navpično na tla, in se s prsti dotikajo tal), hrpti ven, pogled naravnost,
4. drža,
- IV. 1. dvig na levi do $\frac{3}{4}$ čepa in vzklon — zasuk trupa za 90° v desno (trup in noge v ravni črti) — odročiti z desno, (krepko in s poudarkom!), pest, dlan spred, pogled na dlan desne pesti; odročiti z levò $\frac{3}{4}$ dol (radi odklona smeri leva leht navpično na tla, roka se upira na levo koleno, meziniec spred, hrbet gor, palec ven) in sp.:
2. čep odnožno z desno — predklon — odsuk trupa za 90° v levo — predročiti, dlani odpreti, hrbet ven, (radi predklona so lehti navpično na tleh in se s prsti dotikajo tal), pogled naravnost,
»in«: začeti:
3. vzravnavava na desni v stoji odnožno z levo — vzklon — odročiti, hrpti gor,
4. drža,
- V. 1. »e«: s prisunom z levo stoji spetna — upogniti (roka pred ramo), hrpta gor in sp.:
- »na«: priručiti upognjeno, hrpta ven in sp.:
2. suniti gor, hrpta ven — odnožiti z desno in sp.:
3. izpad na desno, predklon, skozi odručenje predročiti, hrpti ven, (radi predklona smerijo lehti navpično na tla in se s prsti dotikajo tal), pogled naravnost,
4. drža,
- VI. 1. = IV. 1. samo v nasprotno stran,
2. = IV. 2. samo v nasprotno stran,
3. = IV. 3. samo v nasprotno stran,
4. drža,
- VII. 1. s prisunom z desno stoji spetna — skozi priručenje predročiti gor, vzklopiti, dlani spred,

- 2 pretklon — predručiti (ruke ovesno prema zemlji, koje se dotiču prstima),
- 3 upor čučević za šakama (kolena između ruku) i sp.:
- 4 usprav — usklon — predručiti gore, hrpti gore.
- VIII 1 »je«: stav zanožni desnom — kroz priručenje (brzo!) zaručiti, dlanovi dole i sp.:
- »dan«: uzručiti, dlanovi napred i sp.:
- 2 »dva«: počučanj zanožno desnom — predručiti, dlanovi dole i sp.:
- »i«: $\frac{3}{4}$ čučnja zanožno desnom (= sredina između počučnja i kleka) — predručiti dole, dlanovi dole i sp.:
- 3 »tri«: klek desnom, desno koleno uz levo petu — pretklon (mali) — rukama izdržaj, (ruke koso prema zemlji) i sp.:
- »i«: pretklon (veći) — rukama izdržaj (ovesno prema zemlji),
- 4 pretklon (veliki), (leva strana prsiju dotiče levo stegno) — zaručiti van, dlanovi nazad (s obzirom na trup smeraju gore; završetak giba valja naglasiti!) i sp.:
- IX 1 usklon — predručiti desnom gore, hrbat gore; levom sagnuti, hrbat gore,
- 2 usprav levom u stav zanožni desnom — desnom zaručno zgrčiti, hrbat gore, suniti napred gore levom, hrbat gore,
- 3 privlačenjem desne uspon spetni — uzručiti (desnom suniti gore), hrpti unutra i sp.:
- 4 »če«: stav spetni — kroz odručenje priručiti, hrpti van,
- »tir«: trupom započeti naredni gib,
- X 1 zasuk trupa (90°) nalevo — odručiti (s naglaskom!), hrpti gore i sp.:
- 2 odsuk trupa (90°) nadesno — priručiti (za vreme suka), hrpti van i sp.:
- 3 zasuk trupa (90°) nadesno — odručiti (s naglaskom!), hrpti gore i sp.:
- 4 odsuk trupa (90°) nalevo — sagnuti, šake pred ramenima, hrpti gore i sp.:
2. predklon — predročiti (radi predklona smere lehti navpično na tla in se s prsti dotikajo tal),
3. čepna vzpora za rokama (kolena znotraj rok) in sp.:
4. vzravnavna — vzklon — predročiti gor, hrbta gor,
- VIII. 1. »e«: stoja zanožna z desno — skozi priručenje (hitro!) zaručiti, dlani dol in sp.:
- »na«: vzročiti, dlani spred in sp.:
2. »dve«: počep zanožno z desno — predročiti, dlani dol in sp.:
- »in«: $\frac{3}{4}$ čepa zanožno z desno (= sredi med počepom in klekom) — predročiti dol, dlani dol in sp.:
3. »tri«: klek z desno, desno koleno ob levi peti — predklon (zmeren) z lehtema drža, (zaradi predklona smere lehti poševno na tla) in sp.:
- »in«: predklon (globokejši) — z lehtema drža (smer lehti navpično na tla),
4. predklon (globoki), (leva stran prs se dotika levega stegna) — zaručiti ven, dlani zad (z ozirom na trup smerita pa gor) konec giba pa poudariti in sp.:
- IX. 1. vzklon — predročiti gor z desno, hrbet gor; z levo upogniti, hrbet gor,
2. vzravnavna na levi v stojo zanožno z desno — zaručno skrciti z desno, hrbet gor, suniti naprej gor z levo, hrbet gor,
3. s prisunom z desno vzpon vzpetni — vzročiti (z desno suniti gor), hrbta not in sp.:
4. stoja spetna — skozi odručenje priručiti, hrbta ven,
- »in«: s trupom začeti prihodnji gib,
- X. 1. zasuk trupa za 90° na levo — odročiti, (s poudarkom!), hrbta gor in sp.:
2. odsuk trupa za 90° na desno — priručiti (med odsukanjem), hrbta ven in sp.:
3. zasuk trupa za 90° na desno — odročiti (s poudarkom), hrbta gor in sp.:
4. odsuk trupa za 90° na levo — upogniti, roki pred ramo, hrbta gor in sp.:

- XI 1 poskokom sunožno* $\frac{1}{2}$ okreta nalevo u uspon spetni — sunuti gore i sp.:
- 2 upor čučeci za šakama (kolena između ruku!), (ruke idu kroz odručenje i dotiču zemlju u visini prstiju nogu).
- 3 upor ležeći raznožno za šakama,
- 4 »če«: izdržaj,
»tir«: započeti naredni gib,
- XII 1 upor čučeci (kolena između ruku),
2 uspravom i usklonom stav spetni — zaručiti van, hrpti dole (krepko!),
- 3 stav iskoračni desnom napred — predručiti, hrpti gore i sp.:
- 4 »če«: $\frac{1}{2}$ okreta nalevo (na prstima obiju nogu) u stav otkoračni desnom — levom (lúkom gore za vreme okreta) odručiti (desna ruka dođe s okretom sama u odručenje), hrpti gore,
»tir«: priručiti, hrpti van i sp.:
- XIII 1 zasuk trupa (90°) nalevo — predručiti, hrpti gore, pogled na ruke,
2 »dva«: zgrčiti odručno (šake pred pred ramenima), hrpti gore i sp.:
- »je«: odsukom zasuk (180°) na desno i sp.:
- 3 sunuti napred, hrpti gore, pogled na šake,
4 otsuk (90°) nalevo — levom (lúkom dole) odručiti (desna dolazi po odsuku sama po sebi u odručenje), pogled napred i sp.:
- XIV 1 odklon nadesno — levom uzručiti unutra (brzo i s naglaskom!), dlan unutra; desnu o bok, palac nazad, pogled na levu šaku i sp.:
- 2 usklon — levom odručiti (desnom sunuti strance), hrpti gore, pogled napred i sp.:
- 3 odklon nalevo — desnom uzručiti unutra (brzo i s naglaskom!), dlan unutra; levu o bok, palac nazad, pogled na levu šaku i sp.:
- 4 usklon — desnom odručiti, levom sunuti strance, hrpti gore, pogled napred.
- XV 1 Privlačenjem desne stav spetni — uzručiti, dlanovi unutra, (brzo!):
2 počučanj zanožno desnom — kroz predručenje zaručiti (krepko!), hrpti dole (krsta uvital),
- XI. 1. s sonožnim poskokom $\frac{1}{2}$ obrata v levo* v vzpon vzpetni — suniti gor in sp.:
2. vzpora čepna za rokama (kolena znotraj rok!), (lehti gredo skozi odročenje in se v višini nožnih prstov dotikajo tal),
3. vzpora ležna za rokama raznožno,
4. drža,
»in«: začeti prihodnji gib,
- XII. 1. vzpora čepna (kolena znotraj rok),
2. z vzravnavo in vzklonom stoja spetna — zaručiti ven, hrbta dol (krepko!),
3. stoja izstopna z desno naprej — predročiti, hrbta gor in sp.:
4. $\frac{1}{2}$ obrata v levo (na prstih obeh nog) v stojo odkoračno z desno — z levo (z lokom gor med obratom) odročiti (desna leht pride z obratom sama v odročenje), hrbta gor,
»in«: priručiti, hrbta ven in sp.:
- XIII. 1. zasuk trupa za 90° na levo — predročiti, hrbta gor, pogled na roki,
2. »dve«: skrčiti odručno (roki pred ramo), hrbta gor in sp.:
- »in«: odsukom zasuk (za 180°) na desno in sp.:
3. suniti naprej, hrbta gor, pogled na roki,
4. odsuk trupa (za 90°) na levo — odročiti z levo z lokom dol, desna preide po odsuku sama po sebi v odročenje), pogled naravnost in sp.:
- XIV. 1. odklon v desno — vzročiti not z levo (hitro in s poudarkom!), dlan not z desno v bok palec zadaj, pogled na levo roko in sp.:
2. vzklon — odročiti, (z desno suniti v stran), hrpti gor, pogled naravnost in sp.:
3. odklon v levo — vzročiti not z desno (hitro in s poudarkom), dlan not, z levo v bok, palec zadaj, pogled na levo roko in sp.:
4. vzklon — odročiti, (z levo suniti v stran), hrpti gor, pogled naravnost,
- XV. 1. s prisuncm z desno stoja spetna — vzročiti, dlani not (hitro!),
2. počep zanožno z desno — skozi predročenje zaručiti (krepko!), hrbta dol, (križ uleknjen!),

* Pri poskoku se noge malo pogrče.

* Pri poskoku je noge lahko pokrčiti.

- 3 klek desnom (desno koleno uz levu petu) — kroz priručenje predručiti, hrpti van,
 4 zgrčiti zaručno, pesti, dlanovi unutra.
- XVI 1 Usprav levom u stav zanožni desnom — desnom sunuti gore, pest otvoriti, hrbat van; levom pružiti nazad, pest otvoriti, hrbat van,
 2 privlačenjem desne stav spetni — levom kroz priručenje uzručiti, desnom izdržaj i sp.:
 3 kroz odručenje priručiti, hrpti van,
 4 izdržaj.
- Vežba se ponavlja još jedanput bez ikakve počivke.

3. klek z desno (desno koleno pri levi peti) — skozi priručenje predručiti, hrbta ven,
 4. skrčiti zaručno, pesti, dlani not.
- XVI. 1. vpravna na levi v stojo zanožno z desno, suniti gor z desno, dlan odpreti, hrbet ven, mahnuti z levo nazaj, dlan odpreti, hrbet ven,
 2. s prisunom z desno stoja spetna — vzročiti z levo skozi priručenje, z desno drža in sp.:
 3. skozi odručenje priručiti, hrbta ven,
 4. drža.
- Vaja se izvaja še enkrat brez premora ali odmora po prvi izvedbi.

Proste vežbe za ženski naraštaj

na I pokrajinskem sletu Sokola kraljevine Jugoslavije u Ljubljani 1933.

Sastavila: Majda Slapničarjeva.

Vežbačice staju na završetku rastupa ka prostim vežbama u vrstama po četiri tako, da se dve srednje nahode između dveju značaka, a dve vanjske pored značaka u rastojanju tesnog rastupa (u širinu), dočim je uzajamno otstojanje između vrsta (u dubinu) postignuto slobodnim rastupom.

Takt: $\frac{3}{4}$.

Izvođenje: umereno.

Osnovni stav: stav spetni — priručiti, hrpti van.

U priručenju su ruke i šake uvek opružene, hrpti van — ako u opisu nije inako označeno.

Rastup.

- I 1 Desnom, podlaktinim lukom unutra, predručiti $\frac{3}{4}$ dole van, hrbat dole,
 2 3 izdržaj.
- II. = I obrnuto (leva šaka pred desnom šakom susedne vežbačice).
- III 1 Stav iskoračni desnom nazad,
 2 3 izdržaj.
- IV 1 Prenosom težine tela uspon zanožno desnom — kroz priručenje predručiti, sklopljeno, hrpti napred,
 2 privlačenjem desne stav spetni — usklopiti, hrpti nazad,
 3 priručiti.

Telovadke se na koncu razstopa k prostim vajam ustavijo v četverostopih, srednje dve med dvema značkom, zunanje dve poleg znakov v tesnem razstopu med seboj (v širino), četverostopi pa v prostem razstopu med seboj (v globino).

Takt: $\frac{3}{4}$.

Mera: zmerna.

Temeljna postava: spetna stoja — priručiti, hrpti ven. V priručenju so roke vedno izravane, hrpti ven, če ni v opisu drugače označeno.

Razstop.

- I. 1. Z desno s podlehtnim lokom not predručiti $\frac{3}{4}$ dol ven, hrbet dol,
 2. 3. drža,
- II. = I. v nasprotno stran (leva roka pred desno roko susedne telovadke).
- III. 1. Stoja izstopna z desno nazaj,
 2. 3. drža,
- IV. 1. s prenosom teže telu vzpon zanožno z desno — skozi priručenje predručiti, sklopljeno, hrpti spredaj,
 2. s prisunom z desno stoja spetno vsklopiti, hrpti zadaj,
 3. priručiti.

- V 1 Uspón — desnom predručiti van, sklopljeno, hrbat napred, pogled na desnu šaku i sp.:
 2 desnom predručiti gore van, sklopljeno hrbat gore i sp.:
 3 desnom usklopiti, hrbat nazad.
- VI 1 Stav spetni — pruručiti,
 2 3 izdržaj.
- VII i VIII = V i VI obrnuto.

Prva i druga vežbačica:

- IX 1 Stav iskoračni desnom strance — šake o bokove (prsti smeraju natrag, hrpti napred),
 2 priključenjem leve uspon spetni,
 3 stav spetni.
- X = IX.
- XI 1 Stav iskoračni desnom strance, na prstima — kroz pruručenje predručiti, hrpti gore,
 2 privlačenjem leve uspon spetni,
 3 izdržaj.
- XII 1 Stav spetni — pruručiti,
 2 3 izdržaj.

Treća i četvrta vežbačica izvode IX do XII obrnuto.

Prva i četvrta vežbačica izvode duže korake, a druga i treća kraće. Na završetku nastupa stiže svaka vežbačica na svoju značku.

I deo.

Sastav A.

- I 1 Uspón ukršteno desnom straga — predručiti, sklopljeno, hrpti napred i sp.:
 2 predručiti gore van, sklopljeno, hrpti gore i sp.:
 3 odručiti gore, sklopljeno, hrpti van i sp.:
- II 1 zasukom hrptima dole usklopiti, pogled gore,
 2 3 izdržaj.
- III 1 Odručno zgrčiti, podlaktica nad nadlakticom, sklopljeno, hrpti gore (prsti dotiču ramena),
 2 sunuti strance gore (u odručenje gore), usklopljeno, hrpti unutra,
 3 izdržaj.
- IV 1 Privlačenjem desne stav spetni — pruručiti, pogled napred,
 2 3 izdržaj.
- V 1 Stav zanožni desnom — odručiti, hrpti nazad i sp.:
 2 odručno pognuti gore (podlaktica smeru uspravno gore), hrpti nazad i sp.:

- V. 1. Vzpon — z desno predročiti ven, sklopljeno, hrbet spredaj, pogled na desno roko in sp.:
 2. z desno predročiti gor ven, sklopljeno, hrbet gor in sp.:
 3. z desno vzklopiti, hrbet zadaj.
- VI. 1. stoja spetno — pruručiti,

VII. in VIII. = V. in VI. v nasprotno stran.

Prva in druga telovadka:

- IX. 1. Stoja izstopno z desno v stran — roke v bok (prsti smere nazaj, hrbti spredaj),
 2. s prisunom z levo vzpon spetno,
 3. stoja spetno.
- X. = IX.
- XI. 1. Stoja izstopno z desno v stran, na prstih — skozi pruručenje predročiti, hrbti gor,
 2. s prisunom z levo vzpon spetno,
 3. drža,
- XII. 1. Stoja spetno — pruručiti.
 2. 3. drža,

Tretja in četvrta telovadka izvaja IX. do XII v nasprotno stran. Prva in četvrta izvaja daljše, druga in tretja krajše korake. Na koncu razstopa pride vsaka telovadka na svoj znak.

I del.

Sestava A.

- I. 1. Vzpon skrižno z desno zadaj — predročiti, sklopljeno, hrbti spredaj in sp.:
 2. predročiti gor ven, sklopljeno, hrbti gor in sp.:
 3. odročiti gor, sklopljeno, hrbti ven in sp.:
- II. 1. z zasukom hrbtov dol vzklopiti, pogled gor,
 2. 3. drža,
- III. 1. odročno skrčiti, podleht nad nadlehtjo, sklopljeno, hrbti gor (prsti se dotikajo ramen).
 2. suniti vstran gor (v odručenje gor), vsklopljeno, hrbti not,
 3. drža,
- IV. 1. s prisunom z desno stoja spetno — pruručiti, pogled naprej,
 2. 3. drža.
- V. 1. Stoja zanožno z desno — odročiti, hrbti zad in sp.:
 2. odročno napogniti gor (spodnje lehti smere navpično gor), hrbti zadaj in sp.:

- 3 odručno sagnuti, podlaktica nad nadlakticom, hrpti nazad (prsti šaka dotiču se na zatiljku).
- VI 1 Mali pretklon,
2 3 izdržaj.
- VII 1 Usklon — zaklon,
2 3 izdržaj.
- VIII 1 Usklon i privlačenjem desne uspon spetni — pružiti strance gore, hrpti gore i sp.:
2 odručiti, hrpti gore i sp.:
3 stav spetni — kroz odručenje priručiti.
- IX 1 Počučanj zanožno levom — predručiti dole, sklopljeno, hrpti napred i sp.:
2 klek levom — predručiti, sklopljeno, hrpti napred i sp.:
3 predručiti gore, sklopljeno, hrpti gore i sp.:
- X 1 usklopiti, hrpti nazad, pogled na šake,
2 3 izdržaj.
- XI 1 Usprav u počučanj zanožno levom — priručiti, hrpti napred, pogled napred i sp.:
2 odručiti, hrpti dole i sp.:
3 odručiti gore, hrpti dole i sp.:
- XII 1 ulučeno uzručiti, hrpti van, pogled gore,
2 izdržaj,
3 usprav u stav zanožni levom i levom nogom odmah započeti naredni gib — sunuti gore, hrpti unutra i sp.: odručiti, hrpti gore i sp.:
- XIII 1 stav iskoračni levom napred, na prstima — kroz priručenje predručiti dole, sklopljeno, hrpti napred i sp.:
2 usklopiti i priručiti,
3 $\frac{1}{2}$ okreta nadesno (na prstima obih nogu) i sp.:
- XIV 1 $\frac{1}{2}$ okreta nadesno — uspon zanožno levom — predručiti dole, usklopljeno, hrpti napred i sp.:
2 privlačenjem leve uspon spetni — usklopiti i priručiti, usklopljeno, hrpti gore (prsti smeraju napred) i sp.:
3 šake izravnati, hrpti napred.
- XV 1 Stav spetni — zaklon glave — odručiti, sklopljeno, hrpti van,
2 izdržaj,
3 usklon glave — šake izravnati, hrpti gore i sp.:
- XVI 1 priručiti,
2 3 izdržaj.
3. odručno upognuti, podleht nad nadlehtjo, hrbti zadaj (prsti rok se dotikajo na tilniku),
- VI. 1. zmerni predklon,
2. 3. drža,
- VII. 1. vsklon, zaklon,
2. 3. drža,
- VIII. 1. vzklon in s prisunom z desno vzpon spetno — mahnuti v stran gor, hrbti gor in sp.:
2. odročiti, hrbti gor in sp.:
3. stoja spetno — skozi odročenje priručiti.
- IX. 1. Počep zanožno z levo — predročiti dol, sklopljeno, hrbti spredaj in sp.:
2. klek na levi — predročiti, sklopljeno, hrbti spredaj in sp.:
3. predročiti gor, sklopljeno, hrbti gor in sp.:
- X. 1. vzklopiti, hrbti zad, pogled na roke,
2. 3. drža,
- XI. 1. vzravnavava v počep zanožno z levo, priručiti, hrbti spred, pogled naprej in sp.:
2. odročiti, hrbti dol in sp.:
3. odročiti gor, hrbti dol in sp.:
- XII. 1. uločeno vzročiti, hrbti ven, pogled gor,
2. drža,
3. vzravnavava v stojo zanožno z levo in z levo nogo takoj začeti prihodnji gib — suniti gor, hrbti not in sp.: odročiti, hrbti gor in sp.:
- XIII. 1. stoja izstopno z levo naprej, na prstih — skozi priručenje predročiti dol, sklopljeno, hrbti spredaj in sp.:
2. vzklopiti in priručiti,
3. pol obrat v desno na prstih obeh nog in sp.:
- XIV. 1. pol obrat v desno, vzpon zanožno z levo — predročiti dol, vzklopljeno hrbti skredaj in sp.:
2. s prisunom z levo vzpon spetno — vzklopiti in priručiti, vzklopljeno, hrbti gor (prsti smere naprej) in sp.:
3. roke izravnati, hrbti spred,
- XV. 1. stoja spetno, zaklon glave — odročiti, sklopljeno, hrbti ven,
2. drža,
3. vzklon glave — roke izravnati, hrbti gor in sp.:
- XVI. 1. priručiti,
2. 3. drža.

Sastav B.

- I 1 Stav iskoračni desnom napred van, na prstima, levom zanožiti — odročiti gore, sklopljeno, hrpti van i sp.:
- 2 uskopiti, hrpti unutra i sp.:
- 3 nogama započeti naredni gib — odročiti $\frac{3}{4}$ dole, uskopljeno, hrpti gore i sp.:
- II 1 stav iskoračni levom nazad van (na značku) — kroz priručenje odročiti $\frac{3}{4}$ dole, sklopljeno, hrpti van i sp.:
- 2 privlačenjem desne stav spetni — uskopiti, hrpti gore,
- 3 priručiti.
- III i IV = I i II obrnuto.
- V 1 Stav prednožni levom — predručiti levom, hrbat gore, desnom pogrčiti zaručno, podlaktica unutra (vodoravno na krstima), hrbat napred i sp.:
- 2 levom nisko odnožiti — odročiti, hrpti gore i sp.:
- 3 stav zanožni levom van — levom priručiti i sp.:
- VI 1 uspon desnom, levu zanožiti, visoko — levom predručiti gore, hrbat gore,
- 2 prinoženjem leve stav spetni — levom priručiti,
- 3 izdržaj.
- VII 1 = VI 1 obrnuto.
- 2 $\frac{1}{4}$ okreta nadesno — desnom nisko prednožiti van — desnom predručiti van, hrbat gore i sp.:
- 3 $\frac{1}{4}$ okreta nadesno — desnom kroz nisko odnoženje prinožiti u stav spetni — priručiti (desnom kroz odručenje).
- VIII 1 Uspon — predručiti gore, hrpti gore, pogled na šake i sp.:
- 2 stav spetni — priručiti, hrpti napred, pogled napred i sp.:
- 3 odročiti, hrpti gore.
- IX 1 Čučanj ukršteno desnom straga (obe noge zgrčene) — mali pretklon, hrpti napred, pogled dole i sp.:
- 2 usprav u počučanj ukršteno desnom straga (ne previsoko!) — predručiti unutra, desnu nad levu, nezatno pognuti, desnu nad levu, hrpti napred (ruke podaju same od sebe bez naprezanja mišića iz odručanja u predručanje unutra i sp.:
- 3 započeti naredni gib,
- X 1 čučanj (kao IX 1) — predručiti van, hrpti napred i sp.:

Sestava B.

- I. 1. Stoja izstopno z desno naprej ven, na prstih, z levo zanožiti — odročiti gor, splopljeno, hrpti ven in sp.:
2. vzklopiti, hrpti not in sp.:
3. z nogami začeti prihodnji gib — odročiti $\frac{3}{4}$ dol, vzklopljeno, hrpti gor in sp.:
- II. 1. stoja izstopno z levo nazaj ven (na znak) — skozi priručenje odročiti $\frac{3}{4}$ dol, sklopljeno, hrpti ven in sp.:
2. s prisunom z desno stoja spetno — vzklopiti, hrpti gor,
3. priručiti.
- III. in IV. = I. in II. v nasprotno stran.
- V. 1. Stoja prednožno z levo — predručiti z levo, hrbet gor, z desno pokrčiti zaručno, spodnja leht not (vodoravno na križu), hrbet spređaj in sp.:
2. z levo nisko odnožiti — odročiti, hrpti gor in sp.:
3. stoja zanožno z levo ven — z levo priručiti in sp.:
- VI. 1. vzpon z desno, z levo zanožiti, visoko — z levo predročiti gor, hrbet gor,
2. s prinoženjem z levo stoja spetno — z levo priručiti,
3. drža.
- VII. 1. = VI. 1. v nasprotno stran,
2. $\frac{1}{4}$ obrata v desno — z desno nizko prednožiti ven — z desno predručiti ven, hrbet ven in sp.:
3. $\frac{1}{4}$ obrata v desno — z desno skozi nizko odnoženje prinožiti v stoji spetno, priručiti (z desno skozi odručenje),
- VIII. 1. vzpon — predročiti gor, hrpti gor, pogled na roke in sp.:
2. stoja spetno — priručiti, hrpti spređ, pogled naprej in sp.:
3. odročiti, hrpti gor,
- IX. 1. čep skrižno z desno zadaj, obe nogi skrčeni — zmerni predklon, — predročiti, hrpti spređ, pogled dol in sp.:
2. vzravnavava v počep skrižno z desno zadaj (ne previsoko) — predročiti not, desno nad levo, nezatno pogniti, desno nad levo, hrpti spređaj (lehti padajo same od sebe brez napetja mišic iz odročanja v predročanje not) in sp.:
3. začeti prihodnji gib,
- X. 1. čep (kakor IX. 1.) — predročiti ven, hrpti spređ in sp.:

- 2 usklon i usprav u stav ukršteno desnom straga — odručiti, hrpti gore, pogled napred,
3 izdržaj.
- XI 1 $\frac{1}{2}$ okreta nadesno u uspon spetni — kroz priručenje (pre okreta) predručiti dole unutra, hrpti napred, desna nad levom i sp.:
2 predručiti gore unutra, hrpti gore, pogled gore isp.:
3 uzručiti, hrpti van i sp.:
- XII 1 stav spetni — odručiti, hrpti gore, pogled gore i sp.:
2 3 izdržaj.
- XIII 1 Pretklon trupa i glave — levom prednožiti, visoko — kroz priručenje predručiti, hrpti gore,
2 započeti usklon trupa i glave — levom prednožiti, nisko — predručiti dole, hrpti gore i sp.:
3 usklon trupa i glave — prinoženjem leve stav spetni — priručiti.
- XIV 1 Pretklon trupa i glave — desnom prednožiti visoko — predručiti, hrpti gore,
2 započeti usklon glave i trupa — desnom prednožiti, nisko — predručiti dole, hrpti gore i sp.:
3 usklon trupa i glave — prinoženjem desne stav spetni — priručiti i sp.:
- XV 1 uspon spetni — zaručiti, hrpti gore i sp.:
2 bočni luk nazad gore i sp.:
3 uzručiti, hrpti nazad i sp.:
- XVI 1 stav spetni — kroz predručenje priručiti,
2 3 izdržaj.
2. vzklon in vzravnavava v stojo skriženo z desno zadaj — odročiti — hrbti gor, pogled naprej,
3. drža.
- XI. 1. pol obrata v desno v vzpon spetno — skozi priručenje (pred obratom) predročiti dol, not, hrbti spredaj — desna nad levo in sp.:
2. predročiti gor, not, hrbti gor, pogled gor in sp.:
3. vzročiti, hrbti ven in sp.:
- XII. 1. stoja spetno — odročiti, hrbti gor, pogled naprej,
2. 3. drža,
- XIII. 1. predklon trupa in glave — z levo prednožiti visoko — skozi priručenje predročiti, hrbti gor,
2. začeti vzklon trupa in glave — z levo prednožiti nisko — predročiti dol, hrbti gor in sp.:
3. vzklon trupa in glave — s prinoženjem z levo stoja spetno — priručiti,
- XIV. 1. predklon trupa in glave — z desno prednožiti, visoko — predročiti, hrbti gor,
2. začeti vzklon glave in trupa — z desno prednožiti, nisko — predročiti dol, hrbti gor in sp.:
3. vzklon trupa in glave — s prinoženjem z desno stoja spetno — priručiti in sp.:
- XV. 1. vzpon spetno — zaručiti, hrbti gor in sp.:
2. bočni lok nazaj gor in sp.:
3. vzročiti, hrbti zadaj in sp.:
- XVI. 1. stoja spetno — skozi predročenje priručiti,
2. 3. drža.

Sledi sastav B, a posle toga još jedanput sastav A; dakle se I deo izvodi: A, B, B, A.

Sledi sestava B in potem še enkrat sestava A in se I. del izvaja: A, B, B, A.

Nastavak prošlog vežaba muškog i ženskog naraštaja za pokrajinski slef u Ljubljani 1933 objaviće se u narednom broju »SOKOLIĆA«

Naši pesnici

Francević, Ljubljana:

Sv. Sava

Na vzhodu zlato sonce vzhaja,
od tam omike naše luč,
zarana tamkaj so skovali
hramov znanja zlati ključ.

Ciril, Metod in Rastko — Sava,
pradavni prosvetitelji,
bili pradedom našim dragim
vsi slavni ste učitelji.

Oj Rastko, Sava, sveti Sava,
med brati si pomiril spor,
ti bodi nam in vsem zanamcem
edinstva nesebični vzor.

Zdaj sedem sto bo let minilo,
kar med Bolgari si zaspal,
telo so Turki ti spalili,
a duh živi še tvoj svetel.

Spomin mi nate v srcu rasti,
o sin župana Nemanje,
na vek ime bo božje v časti
izvor za blago vnemanje.

Milan Stefanović, Kreka:

Povratak

Noć je crna, nema, bez i jedne zvezde
Vetar tužno cvili i poljem se šeće.
Samo čovek jedan kroz pospana sela
Odmiče lagano i domu se kreće.

Prošao je zemlje i gradove mnoge
Nagledo se sveta i tudega sunca;
Al je željan ost'o svoje rodne grude,
Svojih plodnih polja i golog vrhunca.

Sad pognut korača poljima pustim
U mislima vidi sliku kraja rodna
I kućice bele pod šumskim brežuljkom
I mirisne lipe i drveća plodna.

Već je stigo na prag svoga rodnog sela
I korača stazom koju dobro znađe.
Prođe pored crkve i seti se žene —
A dečica mala? Šta li ona rade?

Godine su prošle kako svetom luta,
Kao ranjen vojnik i na Krfu beše.
Lice mu je blede i bez kapi krvi,
Ali suzne oči još se rado smeše.

Na brežuljku malom kućica se beli
Već je stigo pred nju i kuca na vrata.
— Još odziva nema, on i dalje stoji
— Hladna neka jeza za srce ga hvata.

A malo zatim oškrinuše se vrata
I proviri seda, iznemogla starica
Sa puškom u ruci. On samo zadrhta
I prošapta tiho: »Je si li Marica?«

Ona zadrhta po glasu ga prepozna
Da pred njom stoji njezin čovek Nenad,
S torbom na leđima, poguren, sa bradom
Kakvoga ne bi prepoznala nikad.

I puška njoj sama ispade iz ruke
Ona zavrišta, pritrča mu u susret:
»Zar si mi još živ, moj jedini Nenade,
Tebe mi ne ubi dušmanjski tudi svet!«

Francević, Ljubljana:

J. J. Strossmayer

(4. II. 1815 — 8. IV. 1905)

Josip Juraj, Josip Juraj,
ki pri Bogu stol imaš,
bodi zdaj in v vsaki uri
vzornik in zavetnik naš!

Svojo mater, o vladika,
Ti povzdignil si nad vse,
naj nam tvoja vedra slika
večno vtisne se v srce.

Prav mladino ti si vodil,
veliki prijatelj šol,
da bi vsak za tabo hodil,
tebi sličen vedno bolj!

Srb, Slovenec in Hrvati,
on vas ljubil je vse tri,
pot utreti dobi zlati,
hotel dati svojo kri.

Slogo, bratstvo nad Slavjani
je oznanjal brez miru —
Josip Juraj, daj, ostani
duša našega domu.

Gustav Strniša, Ljubljana:

Telovadci

Ni vse telesna naša moč,
duševna sila jo prekaša,
kaj zdrava nam telesa naša,
če v dušah bi nosili noč?

Zato krepimo še duha,
da uma sij bo v nas žarel,
da vsak k popolnosti želel
bo silen, smel!

Zato veselega srca
k najvišjim smotrom koprnimo.
duha si in telo krepimo,
pa vsak nas bo vesel!

Fr. Rojec, Ljubljana:

Kako bo pozimi

Priroda, s cvetjem in zelenjem okrašena
ter s ptičjim petjem in letanjem oživljena,
si slekla je rastlinski kras in umolknila,
k počitku zimskemu se trudna je nagnila
in bo pod snegom mirno zimski čas prespala
ter za pomlad spet novih si moči nabrala.
V prirodi pa živali nekatere tudi
prespe vso zimo, in ljudem, ki jih utruji
težavno delo, zima čas je počivanja.
A mi junaški Sokoliči delovanja
mladinskega ne bomo zdaj nič popustili;
marljivo bomo čitali in se učili,
hodili večkrat bomo na sprehod po snegu,
se smučali in sankali okrog po bregu,
doma pa s telovadbo se utrjevali
in le ponoči bomo spali, počivali.

Gustav Strniša, Ljubljana:

Dr. Miroslav Tyrš

Sivi sokol pohitel je
daleč čez planine,
krila vsepovsod razpel je:
čez doline in strmine
vse slovanske domovine!

Zadrhteli so mladiči
mladi, nežni Sokoliči,
zaslutili nova pota,
nove zarje,
jasne dalje.

Sivi sokol zaživel je
v sončni dalji, zažarel je,
krila so mu zagorela,
v nove smotre zablestela,
v silni moči zakipela.

Zrli so ga Sokoliči
drzni, ljubljeni mladiči,
zaslutili daljna pota,
začutili nove sile
in se dvignili v vsemir.

Sivi Sokol poletel je,
krila pod nebo razpel je
in pokazal smotre nam:
Sokolič zdaj čuva hram
vseh Slovanov,
in tlačanov
drzni rod naš ne pozna!
V nas je moč telesa silna
in še večja moč duha!

Jovan Udicki, Srem, Mitrovica:

Sokoli smo!

Sokoli smo snažnih krila.
Krila su nam: smeo duh,
volja jaka, srce čisto,
bistro oko, oštar sluh.

Mi se zato ne bojimo
niti pretnje, niti zla.
Zdravim telom držimo se
uvek čvrsto svoga tla.

Krila nama ne salomi
neprijatelj nikad klet,
jer nas drži sve u skupu
sloge, bratstva čvrsti splet.

Mi letimo u visine
i motrimo svaki kut,
i čuvamo što je naše.
Napred samo nam je put.

Ne klecamo, već stojimo
kao stena, kao stub;
u zadatku našem neće
slomiti nas udes grub.

Jugosloven Soko živi
i živeće za sav vek.
U to ime: »Zdravo! Zdravo!«
Neka nam se ori jek!

Gustav Strniša, Ljubljana:

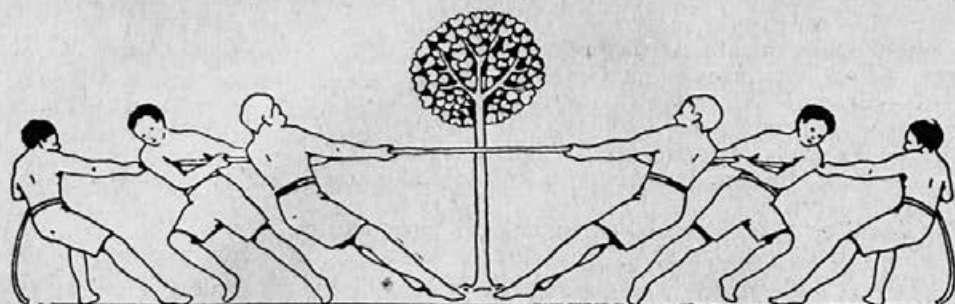
Mi smo brstičje

Mi smo brstičje mlado,
poganjamo in klijemo,
življenja uživamo naslado:
ko se za smotre bijemo!

Mi krepko smo brstičje:
vihar nas nikdar ne poruši,
saj sonce nosimo vsi v duši,
kdor ni junak, za nič je!

Razvijamo se v pestre cvete:
iz nas poganja nova sila,
ki v sad bo cvet izpremenila,
sle nove bodo razodete!

Mi smo brstičje mlado,
poganjamo in klijemo,
življenja uživamo naslado,
ko se za smotre bijemo!

Radovi našeg naraštaja

Mirko Dukanović, Bijeljina:

Dobrovoljac

»Pitate me, otkuda ja za vreme rata među dobrovoljcima?« — počeo čika Đoka. »E pa dobro, ispričaću vam. Možda će vam izgledati malo čudno vato i neverovatno kako sam se našo među dobrovoljcima, ali ipak je sve tačno i istinito.«

Čim čusmo za sarajevski atentat, znali smo šta će biti. Svet se usko mešao; niko ni o čemu drugom ne priča nego o ratu, koji još nije ni objavljen. Žandari svaki dan u našem selu; uvek nešto ispituju, premeću, traže. Jednog po jednog viđenijeg čoveka odvođe, i više ga i ne vraćaju. Tek posle čuješ »odveli su ga u Arad«. Svet se prepao. Pred gostionicom svaki dan gomila ljudi, koja ni o čemu drugom ne priča nego o novostima toga dana; nagađa šta će sutra biti, koga će odvesti, da li će se rat objaviti i kada i t. d. »Šta li je to Bosna toliko Bogu skrivila« reče jedan put neko, ali ne dobi na to ni otkoga odgovora.

Objavi se i rat. Dugo bi to i tužno bilo da vam pričam, šta se sve tamo događalo. Tek da vam kažem da smo mi Bosanci imali svoje »regimente«, samo su nam oficiri bili Mađžari, Švabe, a bilo ih je i Čeha i Rumuna i još nekih (sad se već ne sećam). Neću vam pričati ni o našem ratovanju, jer to se ne može ispričati; to treba doživeti, pa osetiti što znači rat. Tek da vam kažem da smo uvek bacani tamo, gde je neprijateljski front bio najopasniji. Tako prođe godina i po, a ja ni jedanput ne odoh na odsustvo.

Jednog dana dođe od kuće telegram da mi je majka bolesna — na umoru —. Odoh ka komandiru da molim za odsustvo. Bio je Čeh. Kad rekoh, reče mi, zašto sam došao.

— Možeš ići, ali se više ne vraćaj.

Ja ga ne razumeh.

— Hoćeš se vraćati? upita me opet.

Ja se zbunih. Kako ću mu reći da se više neću vraćati? Možda me iskušava.

— Hoćeš li se vratiti? — ponovi on.

— Hoću! rekoh ja u nedoumici.

— Šta, — dreknu on — vratićeš se i ako ti govorim, da se ne vraćaš.

Ja izgubih glavu pa ni reči da progovorim.

— Šta si ti? upita me.

Ja ćutim, ne smem mu ništa da kažem.

— Jesi li Srbin? — pita on dalje.

Ja jedva odgovorih »jesam«.

On malo počuta pa nastavi:

— Jesi li ti ratovao na Gučevu i Ceru?

— Jesam!

— A protiv koga?

— Pa, pa... protiv Srba — jedva izgovorih.

— E, e, to sam baš hteo da kažeš! Kako to: ti Srbin, a ratuješ protiv Srba? — Je li?

Meni se jezik svezao, pa ni bele da progovorim.

— Što ne odgovaraš? E moj brate, vidim ja, da ti nisi svestan — kao i ostali — šta radiš. Ti si u ratu da pucaš, da ubijaš, a ne znaš na koga nišaniš i koga ubijaš. Zar ne vidiš da tučeš brata svoga, a brat tebe? A za šta se bore oni, protiv kojih mi stojimo? Bore se za nas. Jest, brate, za nas — za našu slobodu. A eto što mi činimo: pomazemo njihovog neprijatelja i borimo se za naše ropstvo. Čudna je to i žalosna stvar pucati u brata svoga, koji hoće da ti skine lance ropstva. Naš zajednički neprijatelj učinio je baš na Ceru i Gučevu najveći paradoks na svetu: postavio je brata protiv brata, da pucaju jedan u drugog, da se tuku i tamane. Sad je dosta. Ne moram ti više ništa govoriti. Znaš zašto sam ti rekao da se ne vraćaš ovamo.

— Pa gde ću? prekidoh ga ja.

— Hm, gde ćeš. Zar je malo onih frontova koje mi ovde nazivamo neprijateljskim! Zar ne možeš pobeći braći svojoj i zajedno se s njima boriti za slobodu svoju. Evo ti dozvola za odsustvo, pa sad pazi, šta ćeš i kako ćeš.

Ceo taj dan ja samo o tome mislim. Tek sad mi bi jasno, zašto se mnogi vojnici nikad više ne vratiše s odsustva. »Njegovo je to maslo« — mislim ja. — »Čeh pa kao brat, bolji nego brat«.

Kad mi se svrši odsustvo, ja mesto da se vratim svojoj regimenti, pobegoh u Srbiju, gde nadoh mnoge naše ljude. Sve ih je poslao onaj Čeh.

Kasnije smo doznali da je Čeh uhvaćen u svome poslu, i streljan. Da nam je Bog onda dao još nekoliko onakvih ljudi, drugačije bi mi tada svi mislili... Dok smo se mi u rovu s puškom borili protiv neprijatelja, on je s blagom i bratskom rečju rasplamsavao plamen rodoljublja i izvodio zaslepljene na pravi put, te na taj način bez puške i noža doprineo svoj deo našoj pobedi i slobodi.

Naraččaj Sokola I Tabor, 1. decembra na obisku pri Sv. Križu

Prvi decembar je naš najveći praznik, praznik ujedinjenja Srbov, Hrvatov in Slovencev, praznik, ki je bil hrepenenje tisočev, ki so dali vse: dušo, srce ali svojo kri na oltar domovine. In mar naj bodo ti za nas sokoliče in sokoličice pozabljeni? Ne, treba je, da obiščemo njih gomile, kjer počivajo njih trupla utrujena od trudapolnega dela, ki je bilo posvečeno domovini.

Prežeti z mislimi na pokojne se pomikamo po končani 1. decemberski proslavi v telovadnici bratci in sestrice s cveticami v naročju proti pokopališču, kjer počivajo oni, katerih nesmrtna dela za blagor domovine naj nam bodo vsem v vzgled.

Tako mirno je tu pri vas, dragi nam pokojni bratje in sestre. Počivate v zemlji slovenski, ki ste jo tako ljubili, ona pokriva vaša trupla, toda spomin na vas ni zakopan v črni zemlji, on ostane živ v naših srcih. Vaš duh živi med nami, bodri nas k vztrajnosti in neizmerni ljubezni do rodne grude. V svobodni zemlji počivate, ki še vedno pretaka bridke solze pomoči potrebnih, in še bo treba velikih žrtev za dosego naših idealov pravega bratstva. Strma je naša pot, s trnjem posuta, toda ne strašimo se je, saj se krepimo v sokolski telovadnici.

Tu so vaše gomile: br. Janko Dimic, br. dr. Gregor Žerjav in s. Milena Žerjavova, br. Janko Kovačić, br. Srećko Potnik, br. Vinko Habe, br. Tone Bončar, br. Robert Kollmann, s. Terezija Kokaljeva, i. dr. Tudi vas, ki ste padli na bojišćih, se spominjamo. Naj bo vaša kri seme za sad novih junakov miru, ki bodo nosili visoko prapor ljubezni v boju za srećo in blagostanje Jugoslavije in Slovanstva in ćloveštva. Tudi vas se spominjamo, ĳi sicer niste nosili rdećih srajc, a imeli ste srca sokolskim enaka, to ste Ivan Cankar, Kette, Murn, Janez Ev. Krek. Naj bodo plameni prižganih sveć na gomilah pokojnikov znak, da hoće tudi v naših srcih goreti ogenj ljubezni do bližnjega in vsega, kar imenujemo dobro.

Naše misli poletijo za hip tja v tiho Bohinjsko dolino, ĳjer spiš ti, br. Tone. Tvoj duh živi med nami in naj napaja naša srca z ideali, s takimi, kakršni so bili tvoji. Naši znaćaji naj postanejo trdni kakor skalovje planin pod katerimi poćivaš in si jih tako vroće ljubil.

Sonce tone poćasi, vedno niže in niže. Glej! — ali niso žarki ĳiki iztezaćojćim prosećim rokam naših bratov in sester onstran zahajajoćega sonca. Umirate, toda ne smete umreti, ker doćakati morate dan, ko bo tudi pri vas 1. december narodni praznik.

Mraći se! Zdravo, bratje in sestre, ki tu poćivate. Noć bo — morda temna in viharna, morda svetla, toda saj pride za noćjo jutro polno upov, da zasije sonce sreće in blagostanja za ves slovanski rod. Toda upi se morajo z delom in našimi ųrtvami spremeniti v resnico.

Moški in ųenski narašćaj Sokola I. — Tabor.

Lako-atletska natecanja u Karlovcu

Dne 16 X o. g. odrųan je lakoatletski dvoboj izmeću narašćajaca Zagreba IV i Karlovca. Teren je usled kiše bio raskvašen i slab, ali su postignuti rezultati prilićni. Natecanje je potrajalo dugo, tako da je zadnja taćka natecanja, skok u dalj, odrųan uz elektrićno svetlo, jer se bio spustio mrak. Rezultati natecanja su:

60 m: 1) Jandroković (Z IV) 7.8 sek.; 2) Novaković (K) 8; — 3) Jerinić (K) 8. — 100 m: 1) Tomić (K) 12.7 sek.; — 2) ųoštarić (Z IV) 13.3; — 3) Zepp (Z IV) 13.5. — Kugla 5 kg: 1) Novaković (K) 11.09 m; — 2) Maly (Z IV) 11.07; — 3) ųoštarić (Z IV) 10.80. — Disk 1.5 kg: 1) Novaković (K) 32.62 m; 2) Zepp (Z IV) 27.35; 3) Maly (Z IV) 26.90. — Skok u vis: 1) Tonćić (K) 155 cm; — 2) Tomić (K) 150; — 3) Maly (Z IV) 150. — Skok u dalj: 1) Tomić (K) 5.50 m; — 2) Tomašević (Z IV) 5.25; — 3) Jandroković 5.13. Konaćni rezultat po bodovima je 32 : 22 za Karlovac.

Posle lake atletike igrana je u dvorani odbojka. Prvi set svršio je 15 : 6 za Karlovac, a drugi 15 : 10 za Zagreb IV. Treći set prekinut je kod stanja 8 : 8, jer su Zagrepćani morali otići.

Nedelju dana kasnije, 23 X odrųan je revanš opet u Karlovcu. Ovaj put je teren bio dobar, a i Zagrepćani su došli pojaćani, pa su postignuti rezultati bolji od prošlog puta. Osobito se istakao kod Karlovca br. Tomić. Natecalo se je u istim disciplinama kao i prošli put. — Rezultati su ovi:

60 m: 1) Brozović (Z IV) 7.5 sek.; — 2) Tomić (K) 7.6; — 3) ųoštarić (Z IV) 7.7. — 100 m: 1) Brozović (Z IV) 11.8 sek.; — 2) Tomić (K) 12; — Kovaćević (Z IV) 12.1. Kugla 5 kg: 1) Freiburger (Z IV) 12.62 m; 2) Ćuk (K) 11.52; — 3) Maly (Z IV) 11.51. — Disk 1.5 kg: 1) Freiburger (Z IV) 34.87 m; — Ćuk (K) 33.01; — 3) Novaković (K) 32.51. — Skok u vis: 1) Tomić (K) 160 cm; — 2) Tonćić (K) 155; — 3) Kovaćević (Z IV) 155. — Skok u dalj: 1) Tomić (K) 5.95 m; — 2) Brozović (Z IV) 5.71; — 3) Novaković (K) 5.60 m.

Konaćni rezultat po bodovima je 27 : 27.

30 X putuju karlovaćki narašćajci na revanš u Zagreb.

Moji utisci sa sleta

U grozničavom očekivanju, najzad je osvanuo i moj dan, pun toplote i letneg sunca. Još čitav sat pre zakazanog vremena bili smo svi pred sokolanom. Najzad pošli smo na stanicu, veseli, razdragani, pevajući putem. Na stanici je bilo mnogo sveta, a najviše starijih ženskih, koje su došle da isprate svoju decu — Sokole. Pesmu i smehu nije bio kraja. U tom nam se ukaza dugi voz, s puno braće u crvenim košuljama. Stao je. Nastalo je frenetično pozdravljanje i dozivanje. Nas staviše u kola za vojnike, gde su bile poredane obične klupe za sedenje. E onda je bilo tek na vrhuncu naše veselje. U tom raspoloženju nismo ni приметili da voz ulazi u stanicu. Stao je. Jedan preko drugog iskočili smo iz voza. Na stanici su nas gočekali braća i sestre iz Perleza s mnogo naroda. Dok je fanfara svirala br. nač. našeg okružja svrstao nas je u povorku i pošli smo ulicama do osnovne škole. Odatle nas je br. načelnik raspustio i svaki je otišao kamo je bio određen.

Posle podne u 3 časa bili smo svi na okupu i otišli smo na sletišče. Vežbale su sve kategorije redom na opšte zadovoljstvo publike, koja ih je burno pozdravljala. Posle vežbe bio je razlaz, a uveče je priređena akademija.

Akademija je također uspela. Posle programa otišli smo u naš stan, gde smo večerali. Bio je oko 1 čas. Mi smo svi okupljeni oko jednog dugačkog stola i pevali, šalili se. Odjednom se vrata otvore i unutra stupi jedan nepoznati gospodin i zaželi nam: dobro večer, Sokoli! Jedni mu odgovore: dobro večer, dobro večer, drugi dobro jutro, jer smo videli da je u napitom stanju. Nato će on nama: »Hajdete da zapevamo jednu pesmu!« — Koju? — Zapitamo mi.

Onu: »Hajte, braćo,«...

Svima on razdeli note i to neki papiri, koji smo pokupili po podu. On se po glasovima raspodeli i počne: jedan, dva, tri... U to mesto da pevamo, mi počnemo da vežbamo. Tad je video da nismo disciplinovani. I tako nam prođe noć u veselom raspoloženju.

Pevajući pošli smo na stanicu. Tu je bilo već raspoloženje veliko.

Jedan stariji brat uzeo je jednu kutiju, vezao je s konopcem i počeo da vuče po koloseku, vičući: »Izvolite ulaziti, i dođe do onog istog gospodina, koji je bio naš horovođa. Došao je da nas isprati i reče mu na uho: »Nemoj me brukati« tako da smo svi čuli. Smehu nije bilo kraja. U tom dođe voz i mi posedamo. Neki dremaju, neki pevaju, a nekima je još uvek u ušima: Tu, tu, ulaz u voz! Voz stade u našoj stanici i mi se rastadamo u najlepšom raspoloženju.

A. P., Ljubljana-Šiška:

Kako se imamo v Šiški?

Radoveden sem, kdo ga ne pozna, ali pa, da ni o njem še nič slišal! Kaj mislite o čem? I no, o našem novem »Sokolskem domu« v Šiški. To je sicer res, da še ne telovadimo v njem, pač pa v šišenski šoli, toda za letos imamo vsaj krasno, zvečer razkošno razsvetljeno telovadišče. Poleg dobrot, ki nam jih nudi telovadišče, imamo v novem domu na razpolago toplo kopel in, kar je za nas naraščajnike poglavitno, svojo naraščajsko sobo. To vam je življenje v njej, bratci! Pa ne mislite, da je prav imenitno ali celo razkošno opremljena! Ob steni okrog so klopi in pred klopi dolge mize in na njih sokolski časopisi. Če bi stopili kako nedeljo popoldne v ta naraščajski raj, bi videli tole: V kotu pod oknom sedi na »častnem« mestu brat prednjak, ki je odgovoren za red in mir. Ob peči si podpirajo glave in nervozno brskajo po laseh, kot da bi tam iskali rešitev za situacijo, naši neutrudljivi šahisti. Mlajši se pričkajo pri reševanju »Sokoličevih« križaljč, ugank in

izpolnjjevalk, večina jih pa čita sokolske časopise in knjige. Tudi »šolo« se gremo. Drug drugemu pomagamo pri kakih zavozlanih šolskih težkočah in umetnijah.

Zadnjo nedeljo pa bi nas bili našli v drugem položaju. Skoro vsi naraščajniki smo bili zbrani in čakali. Imeli smo volitev naraščajnikov v naraščajski prednjački zbor. Kaj takega ni vsak teden! Čakali smo samo še brata načelnika.

Slednjič smo ga le dočakali. Vstopil je z nekako hūdомуšnim, napol skritim smehljajem, ker je uganil, kako željno smo ga pričakovali! Pričelo se je!

Ker se je to pot za starešino naraščajskega prednjačkega zbora lahko volil naraščajnik, je dobil za to mesto absolutno večino brat Milko. Po zahvalni izjavi je seveda, kakor se spodobi, nekaj časa okleval, toda sprejel je le. Ker je izjavil, da potrebuje za pomagača moža kot je Silvan, smo mu ga prisodili za podstarešino. Za gospodarja je bilo več predlogov, med katerimi je prodril brat Fulij. Sedaj nam je bilo treba še tajnika in blagajnika. Za »mojstra peresa« je bil enoglasno potrjen brat Mirko. Za mesto blagajnika pa sploh ni bilo treba predlogov. Kar samo po sebi se je razumelo, da je za to mesto že kar rojen brat Franci. Saj ga je tudi težko najti, ki bi znal s tako čudovito vztrajnostjo in nabrušenostjo jezika izterjati zaostalo članarino.

Tako, naš prednjački zbor je bil sestavljen. Brat načelnik je še izpregovoril nekaj besed nanovo izvoljenemu prednjaškemu zboru. Govoril je približno tole: »Vas pet, ki vas je možki naraščaj izvolil za svoje prednjake, pozivljam, da krepko poprimete za delo, ki, se vam s tem trenutkom nalaga. Upam, da boste opravljali delo prednjaškega zbora prav tako, če ne bolje, kot prejšnji prednjački zbor, ki je bil sestavljen iz dvanajstih prednjakov. Želim vam najpopolnejši uspeh, ki ga boste, upam, tudi dosegli, čeprav je sedanji zbor omejen na 5 prednjakov. Vaš zbor lahko primerjam z mostom med naraščajem in članskim prednjačkim zborom, odnosno z željo in mislijo naraščajca. Zdravo!«

Takoj, ko je brat načelnik odšel smo jo udrli k novopečenim prednjakom ter smo jim s čestitanjem skoro izpulili roke. Pričelo se je veselo razgovarjanje in kramljanje do časa, ko se je pri vratih prikazal prijazni obraz gospe oskrbnice. Prikimali smo ji, češ, že vemo, kaj pomeni vaš prihod, in ni bilo 5 minut, ko je bila soba prazna in temna.

Darinka D. Dimitrijević, Beograd II:

Šta mi hoćemo?

Pitaju nas, šta mi hoćemo, naročito u poslednje vreme: kakvi su naši ciljevi, zašta smo a protiv čega smo.

Šta znači naš pokret i čemu teži, vidi se najbolje iz njegovog postanka i njegovog razvoja.

Sokolstvo je škola za telesno, moralno i nacionalno vaspitanje celokupnog našeg naroda. Po svom velikom zamahu, koji je obuhvatio celu našu Otadžbinu, ono je jedan od najznačajnih pokreta narodnih. Ono postavlja nacionalizam kao osnovu svoga delanja, jer smatra narodno jedinstvo kao činjenicu, koja se ne može osporavati a iz te činjenice kao prirodan zahtev: državno jedinstvo.

Uvereno, da je uzrok svima nesuglasticama, koje su se u našem javnom životu pojavljivale, nedovoljno međusobno poznavanje. Sokolstvo nastoji, da se narodne mase upoznaju i kad postigne tu, jednu od glavnih zadaća, onda će sve ostalo poći brže i lakše svojim putem.

Ono ima samo jednu dogmu — narodno jedinstvo i samo jednu taktiku — trpeljivost. I onda je sasvim prirodno, što je Sokolstvo moglo da skupi pod svoju zastavu, najveći broj jugoslovenske omladine, bez razlike da li ide

u crkvu ili džamiju, da li je ovog ili onog plemena, da je oduševi svojom ideologijom i povede novim putevima ka sjajnoj budućnosti narodnoj!

Podvucimo odmah, da je Sokolstvo danas najveća omladinska organizacija, koja spaja a ne razdvaja, koja ujedinjuje a ne razdeljuje.

U našim redovima vide se ruku pod ruku školska i zanatska omladina. Tu nema podvojenosti, tu su svi jednaki.

Ne samo na reči nego i na delu Sokolstvo je apostol Jugoslovenstva i to ne može niko da spori i tako se jedino može i objasniti opšta simpatija, koju Sokolstvo uživa.

Ulazak u naše sokolske zajednice najbolji je način našeg upoznavanja. Na našim sletovima i drugim priredbama mi se skupljamo u velikom broju, dolazimo u neposredni dodir jedni s drugima, uočavamo velike sličnosti i srodnost među nama, osećamo da smo jedno, da smo zaista jedan narod, da jednim jezikom govorimo, iste pesme pevamo, pesme, koje opevaju iste događaje i istu sudbinu. Isti su nas zlotvori mučili, iste patnje smo podnosili!

Zbog toga, međusobno upoznavanje ima da bude jedna od prvih zadaća današnjeg mladog pokolenja. Ono se može vršiti najbolje putem Sokolstva, i mora biti sa puno dobre volje i mladićskog oduševljenja.

Eto šta mi hoćemo.

Trebla, Sokol Ljubljana-Šiška:

Mužik in njegovi sinovi

(Ruska pravljica)

V tistih velikih ruskih stepah, koder se širijo travniki in polja proti obzorju v nedogled, je prebival mužik Zakolar in njegovih devet sinov. Pravica in resnica je bila v njem in Bog mu je zalival polja in travnike ter trosil blagoslov na njegov dom. Sinovi so bili kot hrasti in mužik jih je z veseljem opazoval v njihovi rasti. Dobro je vedel, zakaj so njegovi sinovi krepki in veliki! Nekoč, ko je bil še mlad, sta potovala z ženo Miljenko po Volgi in takrat je videl pri mornarjih nekaj, kar je za ljudi strup in smrt. V sodih so jo imeli spravljeno tekočo pogibel, ki so ji pravili »vodka«. V čudno skrivljene palice pa so tlačili neko suho listje, ki so ga prižgali in njegov dim srkali vase. Predobro je vedel, da je to tisto, kar je njegove sinove obvarovalo nesreče, boleznin prepira. Živelin so kot otroci in delali kot velikani; blaginja pa je rastla od dne do dne.

Tiste dni se je zgodilo, da se je v sosednji vasi oženil Marko, bogataš. Svoje slavje je praznoval kar ves teden in na zadnji dan je povabil Zalokarja in njegove sinove. Bratje so bili veseli v srcu in vsak si je pripravil darilo za Markovo ženo. Preden pa so odšli, je poklical stari Zalokar sinove krog sebe in spregovoril:

»Hvala Bogu, zadovoljen sem z vami. Poslušni ste. Slušajte me tudi danes in ne pijte na gostiji pijače, ki se imenuje »vodka«, zakaj v njej je hudič. In ne jemljite v usta zakrivljenih palic, skozi katere se vdihava peklenski dim, ki vam bo umoril zdravje in telo.«

Bratje so potrdili in odšli na gostijo.

Ob zvokih tamburic so se vrteli pari po gladkem podu in samo veselje je bilo v njih. Bratje Zalokarjevi so se veselja vradostili in veselje je bilo v njih. Smejali so se in rajali so do večera in niso prelomili očetove zapovedi. Zgodilo pa se je, da je najmlajši Zalokarjev prinesel steklenico, v kateri je bila pijača, pred katero je svaril oče. Sklical je okrog sebe brate, jim pokazal steklenico in dejal:

»Oče je odšel domov in ne bo vedel, ali smo iz nje kaj pili.« Štirje bratje so se brez besede obrnili in odšli, štirje so pa ostali. Izpraznili so steklenico in plašno so se spogledali. Greh je bil v njih in zlo je prihajalo

nad nje. Z zbeganimi pogledi so krenili po gostijskih prostorih in so še — pili.

Pozno ponoči so krenili domov, štirje resni in mrki, pet pa jih je bilo veselih in vino je govorilo iz njih. Pred pragom očetove hiše so obstali in spogledali so se. Štirje resni so vstopili in zadnji je zaprl vrata za seboj. Onih pet pa je ostalo zunaj. Namah so se zresnili in dejali so si:

»Pred očeta ne smemo; prelomili smo njegovo zapoved in svojo obljubo. Če vstopimo, nas bo zapodil in tudi bratje bodo proti nam.« In so odšli.

Sedem dni je bil mužik Zakolar pogreznjen v žalost in njegova misel je bila pri sinovih, ki se niso vrnili. Osmi dan pa se mu je stožilo po njih in sklenil je govoriti s preostalimi sinovi. Po vrsti so poljubili očetu roko in spregovorili:

»Dolg čas nam je za njimi. Ponje bi šli.«

»Prav!« je dejal mužik.

Šli so spat, zunaj pa je bila noč. Krog hiše pa so hodili sinovi, ki so bili grešili. Božali in otipavali so domače stvari, ki so jim bile tako pri srcu. Sklenili so, da se zjutraj vrnejo in poprosijo odpuščanja.

Zasijalo je sonce preko ravnih step in videlo:

Pred Zakolarjevo hišo se je objemalo, vriskalo in od veselja jokalo evet snov. Pr vratih pa si je utrnil solzo oče Zalokar radi veselja nad vrnjenimi sinovi, ki mu jih je hotel vzeti hudič, skrit v »vodki«.

Petrovički Pravdoljub, Orlovat:

Na času naraštaja

Posle letnjeg odmora, počela je ona iskrena sokolska živost u našoj vežbaonici. Zahladnelo oktobarsko večje, okupilo nas je sve u sokolani. U odeljenju za čitanje, okupljeni su članovi, i svaki se na svoj način zabavlja; — jedni čitaju, drugi slušaju tamburaški orkestar, treći rešavaju rebuse u »Sokoliju«, a neki čak sastavljaju predloge za sednicu uprav. odbora, i t. d. Naraštajci se također na svoj način zabavljaju, ali najviše sa svojim bratom Đuricom. Možda nisu ni pogrešili, jer je on, i ako tek od 14 god. starosti, težak 84 kg! Sve ovo prekida njim poznati glas br. zam. načelnika, Nikice, koji komanduje »Mirno!« i naređuje spremanje za vežbu. Posle ove komande nastupa užurbanost, jer je br. Nikica dao svega 3 minute za svlačenje, a zatim u vežbaonicu! Komanda: »U dve vrste zbor!« dala je dve lepo poravnate vrste, u kojima se ističe figura br. Đurice. Nastaje proziv.

— Milan Svirac!

— Ovde!

— Ranko Moldovan!

— Ovde! i t. d.

Pri pomenu imena br. Đurice, svi obraćaju pogled prema njemu. On je uvek nasmejan i veseo, ali i on zna da bude ljut, pogotovo, ako je vratilo visoko te ne može da ga dohvati.

Pada komanda: »Mirno!« posle svi kao kipovi stoje mirno, sem najmladih br. Ranka i Steve, koji još uvek zadirkuju rukama!

Sleduje komanda za komandom i naš brat Đurica sve izdržava pa čak i »veliki čučanj«, ali to samo on zna kako mu je, — sav je obliven znojem i čujemo njegovo teško disanje. Prelaze na sprave i tu opet sve je veselo, nasmejano, jer br. Đuricu moraju dvojica da dižu na spravu, odakle pada na strunjaču uz smeh ostale braće.

I tako u ovoj veselosti neosetno prođe ceo čas, posle čega nastupa potpuna sloboda u vežbaonici. Ostajemo dugo u njoj, jer napolju sipi oktobarska kiša...

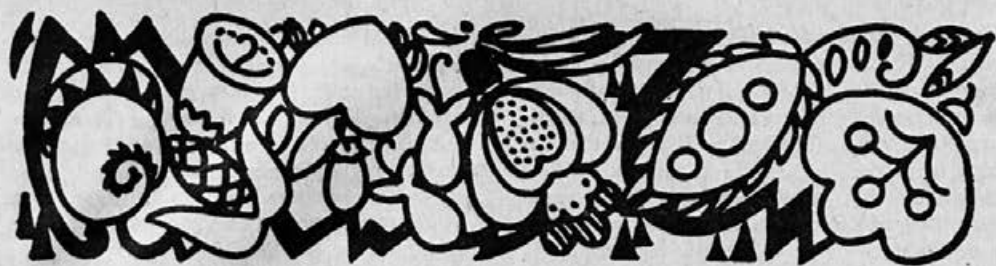
† Brat Dabović Ilija, član Sokolskog društva Orlovat

Kad sam stigao do sokolane vidim gde visi nad vratima dugačka crna zastava. Odmah sam ostao zaprepašćen, sav utonuo u mislima, da bih se setio ko je bio od nas bolestan.

Tek kad sam ušao u sokolanu čujem od redara da je umro brat Dabović, koji je bio na otsluženju vojnog roka. Pokojnik je bio tih, blaga lica, uvek tako mio da smo ga svi bez razlike iskreno voleli.

Dragi brate, znaj da smo te svi iskreno voleli i da te nećemo nikada zaboraviti.

Glasnik

Proslava dana našeg narodnog Ujedinjenja, 1. decembra proslavili smo vrlo svečano i po 15 put dan našeg narodnog i državnog jedinstva.

Kako je naše Sokolstvo proglasilo taj najveći dan u istoriji našega naroda svojim sokolskim praznikom, ono je tog dana dalo oduška svojim unutarnjim sokolskim i nacionalnim osećajima i posvetilo taj svetli dan svome narodu, svome Sokolstvu i svojoj junačkom Kralju, prvome svome bratu Sokolu. Sve su naše jedinice, ma gde se one nalazile i ma u kakvim prilikama živle, napele tog dana sve svoje moći i snage da pokažu čitavome svome narodu i inostranstvu svoju životnu nacionalnu i sokolsku snagu, svoju duboku i nepomućenu svest, koja je sva predana svome narodu, svojoj državnosti i narodnoj zajednici i njenom blagostanju i lepšoj budućnosti. Tog smo dana videli, da je Sokolstvo doista jak narodni i državni stup i čvrsta garancija našeg narodnog i državnog jedinstva, da je na zamernoj visini duhovne, nacionalno-jugoslovenske svesti. — (Ključ.)

Brojno stanje Češkoslovačkog Sokolstva. Prema statistici, koju je izdala Češka obec sokolska, brojilo je Češkoslovačko Sokolstvo koncem 1931 godine 686.926 pripadnika (1930 g. 661.770), porast 25.156. Od toga bilo je u 1931 godini članova 261.058 (1930 g. 256.350), a članica 107.618 (1930 g. 103.113) svega je dakle bilo članstva u 1931 godini 368.667 (1930 g. 359.463). K o ovome broju članstva treba još da pribrojimo i 4.401 vojnika-stipendistu, pa se prema tome broj članstva uvećao za 9.213 lica i 4.401 vojnika. Naraštaja bilo u godini 1930 72.498, a u godini 1931 67.150, što pokazuje opadanje od 5.348 pripadnika naraštaja. Ovaj nazadak naraštaja prouzrokovao je umanje ni broj porodaja za vreme svetskog rata. Mujkog naraštaja bilo je 1930 godine 37.554, a 1931 g. 35.030, dok je ženskog naraštaja

bilo 1930 g. 34.994, a 1931 g. 32.120. Sokolske dece bilo je učlanjeno u Sokolstvu 1930 godine 229.909, dok se je taj broj popeo u 1931 g. na 246.699. Porast je kod muške dece 7.110, a kod ženske 9.780. Kako se iz ovih brojeva razabire Češkoslovačko Sokolstvo nije u opadanju, kao to neki pokušavaju da tvrde, već baš naprotiv, ono se vrlo osetno širi i napreduje. — (Ključ.)

Jugoslovenski sokolski kalendar izišao je i ove godine u redakciji br. Verija Švajgara. Ovaj je kalendar u prvom redu namenjen našim starijim sokolskim pripadnicima: članstvu, ali obzirom na njegov vrlo lepo i ukusno sređen i s potpunim poznavanjem sokolskih prilika, želja i potreba, udešenim sadržajem mi ga toplo preporučamo i našim naraštajcima. Naručujte ga preko svoje sokolske jedinice ili kod Jugoslovenske sokolske matice u Ljubljani, Narodni dom.

Kalendarić sokolske omladine za 1933 godinu upravo je izišao. Kalendarić je vrlo lepo i ukusno uredio I zamenik starešine Saveza Sokola kraljevine Jugoslavije br. Engelbert Gangl. Brat urednik ovog Kalendarića imao je u prvom redu pred očima potrebe našeg naraštaja i naše sokolske dece, pa je u tom smislu i uredio Kalendarić, u čemu je potpuno uspeo. Pored kalendarskog dela, koji je vrlo podesan za dnevne sokolske notice naše sokolske omladine, nalazimo u Kalendariću i lepog štiva i pesmica, koje su ukrašene vrlo lepim i uspelim slikama. Ne sme da bude ni jednog pripadnika naših omladinskih sokolskih kategorija, koji ne bi imao ovog kalendara. Naručuje se ili putem svoje sokolske jedinice ili kod Jugoslovenske sokolske matice u Ljubljani, Narodni dom.

Priručnik za prednjačke ispите. Pred kratko vreme ugledalo je svetlo i III pravljenno i nadopunjeno izdanje ovog vrlo dobrog priručnika, koji je složio i izdao br.

Vojislav Bogičević iz Tuzle. Ovo, možemo reći, jedinstveno delo svoje vrsti u našoj jugoslovenskoj sokolskoj literaturi obrađuje na svojih 480 stranica sva polja sokolskog delovanja, i tehničke i prosvetne naravi, a donosi i poglede i radove naših i češkoslovačkih ponajboljih sokolskih radnika. Preporučamo ovu zaista vrednu knjigu i našim naraštajcima, koji se spremaju da danas sutra stupe u članske redove i redove prednjačkih i prosvetnih odbora. Knjiga stoji Din 30.— (Kljč.)

Učenje plivanja na praškim školama. Češkoslovački amaterski plivački savez predložio je Gradskom veću u Pragu, da prema uzoru nekih stranih država uvede u svojim školama obavezno učenje plivanja. Ovim učenjem trebalo bi početi već u narednoj školskoj godini barem u onim školama, koje su u blizini zatvorenih bazena, a takvih ima u Pragu do sada pet, a šesti se upravo sada gradi. Početi bi valjalo, misli Savez, s prvim razredom građanske škole.

Škola i film. Amerika se stara, kako bi stvorila što užu vezu između škole i filma; hoće da na osnovu zgodnih filmova proširi deci obzorje i da ujedno probudi kod njih zanimanje za dnevne događaje i t. d. Počelo se i zabavnim filmovima, n. pr. »Robinzon Kruzoe«. U vezi s ovim filmom moraju deca da izrade zadaću, a moraju i da odgovore na 20 pitanja. To decu ne nuka sama na razmišljanje nego i na kritično prosuđivanje filma.

Preko dve milijarde ljudi na svetu. Prvu zvaničnu statistiku o broju pučanstva na svetu doneo je statistički godišnjak Društva naroda 1931/32. Na čitavoj zemlji ima 2012-8 miliona ljudi, od kojih žive 1103 miliona u Aziji, 506 miliona u Evropi, 252 miliona u Americi, 142 miliona u Africi i 10 miliona u Australiji.

Tisuću sokolskih gimnastičkih vežbaonica. Prema zadnjoj statistici bilo je u Češkoslovačkoj u 1930 godini 922 sokolske gimnastike vežbaonice. No zna se, da je u svakoj idućoj godini bilo sagrađenih opet po 50 do 70 novih vežbaonica. Sasvim sigurno možemo dakle ustanoviti da je već do početka zadnjeg svesokolskog sleta postignuta u Češkoslovačkoj prva tisuća tih vežbaonica; prema tome ima već svako treće sokolsko društvo svoju vlastitu vežbaonicu.

Kako Mađari krivotvore popis stanovništva. Neke bečke novine ocenjuju rezultat zadnjeg mađarskog popisa stanovništva. Ustanovljuju da ima u Mađarskoj

sada 72.000 manje Nemaca, nego ih je bilo za predašnjeg popisa. Ovaj popis, tvrde novine, jedna je karika u dugom lancu raznih načina kojima se vrši u zemlji mađarizacija, kako bi s vremenom Nemaca u Mađarskoj uopće nestalo. — Mi se slažemo ovaj put s ovim novinama, samo bismo nešto primetili; pomenute nemačke novine žale u popisu gubitak 72.000 Nemaca, a ne setiše se drugih manjina u Mađarskoj, naročito slovenskih, kojima ovaj popis jamačno nije načinio manje nepravde, ako nije načinio veće; tako nas barem uči već vrlo staro iskustvo.

Most, dug 7 kilometara, sagrađiće američka vlada kod St. Franciska i to preko mora. Troškovi oko gradnje iznoseće do 60 miliona dolara. I tako će se St. Francisko ponositi najdužim mostom na svetu.

Školski raspust u raznim zemljama. Školske ustanove sviju zemalja bave se već neko vreme na svojim međunarodnim sastancima tim, kako bi podjednako uredile glavni školski raspust. Sada je vreme toga raspusta u pojedinim zemljama vrlo različito, traje od 4 do 16 nedelja. Najkraći raspust ima Norveška, ni potpune 4 nedelje, u Španiji je najdulji, 16 nedelja. Četiri nedelje uvele su i Holandija, Švajcarska i Nemačka, 6 nedelja Engleska, Italija i Portugal. Iza Španije traje školski raspust najdulje, 12 nedelja, u Francuskoj, Poljskoj i u Udruženim Državama Američkim. Saobraznost će se u tom pogledu teško moći postići, kad pomislimo da n. pr. u Škotskoj i Švajcarskoj trajanje raspusta zavisi o položaju i o kantonima, te imaju n. pr. brdoviti krajevi raspusta oko 3 meseca, a gradovi samo 4 nedelje.

Važnost psa kod švedskih ostrvljana. Život na ostrvima uz švedsku obalu pun je opasnosti, čoveku na kopnu nepoznatih. Veran i razuman pas u mnogim je zgodama tamo upravo potreban, kao što se morala uveriti neka žena na ostrvu Hamnholmen. Kad je led bio još prilično slab, morala je predati važan list, no pošta je bila na kopnu, naoružala se dugačkom motkom kojom je svaki čas ispitivala led. Uza svu opreznost led se ispod nje provali. Pas odmah shvati što mu je dužnost. Munjevitom brzom pojuri u najbliže selo, gde seljaci iz njegova uzbuđenog, turobnog laveža odmah razumeše, da je u opasnosti njegova gospodarica. Stigoše još na vreme te spasoše ženu. Ovaj pas zajedno i odlično čuva ostrvo: ne da blizu ni jednom stranom posetiocu.

IZ UREDNIŠTVA!

Nekoji dopisnici »Sokolića«, pogotovo pak oni iz naraštajskih vrsta, šalju uredništvu sastavke u vrlo lošem stanju: na komadićima papira, uprljane, nečitke, pisane na obe stranice i t. d., ukratko, bez ikakva ukusa i pažnje. Osobito križaljke, popunjalke i sl. ponekada su sastavljene ispod svake kritike. S ispravljanjem takvih, počesto nemarno sastavljenim sastavcima, izgubi uredništvo mnogo dragocenog vremena. Stoga ponovno upozoravamo sve one, kojih se to tiče, da se glede rukopisa ravnaju po uputama, koje smo već nebrojeno puta naveli na ovom mestu. Naraštaj se mora u svem svojem radu naučiti na red, na lep oblik svojih sastavaka. Pre nego što se ih pošalje uredništvu, neka ih pregleda društveni prosvetar, ili koji drugi sposobni brat ili sestra. U buduće neće se moći uzeti u obzir one rukopise, koji ne budu odgovarali našim zahtevima, već će ih se baciti — u koš!

Zbog prostih vežaba za pokrajinski slet u Ljubljani s ovim brojem Sokolića nešto se zakasnilo.

S narednom godinom neka se postara svaki naraštajac, koji je već pretplaćen na »Sokolića«, da pridobije još barem jednoga pretplatnika.

Nešto od građiva, koji smo imali spremljenog za ovaj broj »Sokolića«, morali smo ostaviti za naredne brojeve »Sokolića« i to zbog vežaba za pokrajinski slet u Ljubljani 1933 godine, koje su nam zauzele mnogo prostora.

Rukopisi za naredni broj treba da se pošalju uredništvu »Sokolića« do 2 januara 1933 godine.

Za šalu

Dobar sat. »Što dakle radi sat, što sam ti ga poklonio za imendan? Ide li dobro?« — »Odlčno! 85 minuta za jedan sat!«

Darovitost. »Jovo tvrdi da je za mesec dana glatko naučio engleski.« — »To ja ne mogu da razumem.« — »Pa ni Englezi.«

Rešenja iz 10 broja »Sokolića«

Popunjalke: Vodoravno: 1 Pero, 2 Alt, 3 Pti, 4 Ada, 5 Kalb, 6 Kit, 7 Kola, 8 Uov, 9 Kar, 10 Sol, 11 Tata. — Okomito: 1 Patak, 2 Elida, 3 Rt, 4 Al, 5 Kit, 6 On, 7 Lokót, 8 Avala, 10 Sa.

Magični kvadrati: I Vodoravno i okomito: 1 Riba, 2 Ibar, 3 Baka, 4 Arak. — II Vodoravno i okomito: 1 Šiba, 2 Inat, 3 Babo, 4 Atos.

Magični lik: Navpik in vodoravno: 1 Zob, 2 Zigos, 3 Bogatin, 4 Boter, 5 Sir.

Popunjalka

(Sastavio Milan St. Sarčin, Orlovat)

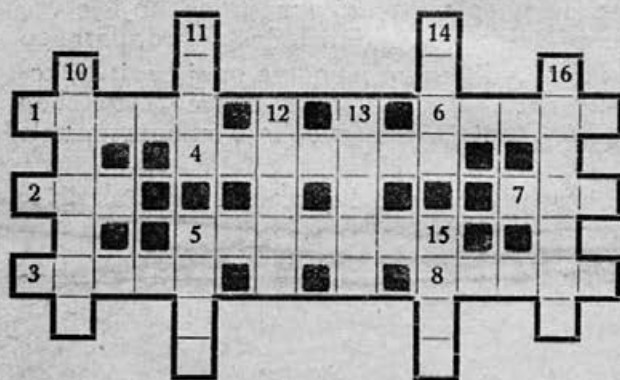

Vodoravno: 1. Prometno sredstvo. 2. Proizvod voća. 3. Deo lica. 4. Muško ime. 5. Predlog. 6. Veznik. 7. Deo čovečijeg tela. 8. Mlava (padež). 9. Bilka. 10. Absana bez poslednja tri slova. 11. Oružje. 12. Životinja koja ide unatrag. 13. Biljka. 14. Svedok kod krštenja ili venčanja. 15. Zanatlija. 16. Pamet. 17. Jedinica kod vojske. 18. Kuhinska potreba. 19. Prometalo. 20. Proizvod iz voća. 21. Aždaja. 22. Deo lica.

Okomito: 1. Tekućina. 27. Kao 22 vodoravno. 3. „Ozon“ bez glave i repa. 4. Žensko ime. 2. Sveža. 5. Otac (padež). 6. Alka bez poslednjeg slova. 7. Oveća posuda (služi i za kupanje). 8. Domaća životinja. 9. Oružje. 10. Pokazna zamenica. 11. Deo kolskog točka. 15. Oblik glagola biti. 21. Jovo bez poslednjeg slova. 22. Tečnost. 14. Upitno za vreme. 23. Insekt. 24. U muzici. 25. Sveža. 20. Kuhinjska potreba. 18. Proizvod iz voća. 26. Ptica.

Popunjalka

(Sastavio naraštajac Behaer Petar, Orlovat)

Vodoravno: 1. Krstitelj Isusa Hrista. 2. Mesec u godini. 3. Krava se oteli, a zečica? 4. Čovek, koji izvada razne veštine. 5. Varoš u Engleskoj. 6. Jugoslovensko brdo. 7. Brat moje majke (kraći obl). 8. Šampon za kosu?

Okomito: 5. Buket. 10. Žensko krsno ime. 11. Država na dalekom Istoku. 12. Mala seoska birtija. 13. Štala za svinje (množina). 14. Pribor za zanatliju. 15. III. padež od imenice Džek? 16. Spev od najvećeg grčkog pisca Homera (Omer: Omir).

Magični kvadrat

1	2	3	4
2			
3			
4			

Vodoravno i okomito:

- Osnivač Sokolstva.
- Reka u Jugoslaviji.
- Muško krsno ime.
- „Matica“, „Muter“ ili?

Brojčani kvadrat

Treba odrediti brojeve da zbir u svakom vodorav. i horizontalnom redu iznosi 51.

Naš pozdrav je: Zdravo!

